Anul XXIX Decemvrie 1939 Nr. 12

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ŞTIINŢA ŞI VIAŢA BISERICEASCĂ

Redactor: Prof. Dr. GRIGORIE T. MARCU

CREDINŢĂ ŞI LOGICĂ

De Prof. Dr. DUMITRU STĂNILOAE
Rectorul Academiei teologice „Andreiane"

Veacul nostru nu mai are în logică încrederea totală şi naivă pe care a avut-o sfârşitul secolului al XVIII-lea cu prelungire în cel următor. Dacă azi par foarte fireşti lozinci ca de pildă: *„Credinţă şi muncă pentru Ţară şi Rege"*, cine n'ar zâmbi dacă în loc de credinţă s'ar pune cuvântul logică sau raţiune şi s'ar zice: „Logică şi muncă pentru Ţară şi Rege?"

Sufletul omenesc a experiat aproape general şi, să sperăm, definitiv, că logica nu are nici virtutea descoperirii realităţii, nici pe a întăririi vieţii individuale şi colective.

Logica are o funcţie secundară şi limitată în complexul vieţii omeneşti.

Chiar în cunoaştere logica nu e primul organ, nu e cel esenţial. Cunoaşterea e şi ea chestiune de acceptare sau de neacceptare a unei realităţi cu care comunicăm prin experienţă, e chestiune de atitudine pozitivă sau negativă faţă de o realitate care ne convine să existe sau nu ne convine. Cunoaşterea unei realităţi înseamnă *credinţă*, ataşament, încredere în ea, atitudine pozitivă; necunoaşterea ei, după ce ai avut ocazia să comunici cu ea, înseamnă refuzul ei, teama de existenţa ei, negarea ei, *necredinţa* în ea. Logica vine după aceea, pentru a argumenta altora atitudinea, credinţa sau necredinţa ta. Necredinţa nu e într'o mai mare măsură logică, decât credinţa. După caracterul ei anterior logicii, de atitu-

dine primordială, asemănător credinţii, e şi ea o credinţă şi nu un produs al logicei. E o credinţă cu semn negativ, o afirmare a negaţiei.

Dar necredinţa nu e niciodată liniştită, sigură în poziţia ei. Realitatea prezentă şi în vecinătatea necredinciosului, întreţine în fiinţa lui o rană. El ar vrea să socotească realitatea respectivă drept o iluzie, dar în acelaş timp nu poate scăpa de gândul obsedant că *el* se află în iluzie. Şi atunci se prinde de logică cu disperare. Aşteaptă dela ea confirmarea voinţii sale de-a nu crede, a atitudinii sale negative. Necredinciosul argumentează furios, face întrebuinţare pătimaşe de logică. Cel ce crede îşi are siguranţa calmă în convingerea sa, în experienţa sa; el nu aşteaptă prea mult dela logică. Dacă preopinentul se lasă convins de argumentarea sa, bine. Dacă nu, aşteaptă. In orice caz el îşi indică motivele mai adânci ale atitudinii sale, sau din el emană convingerea sa nesdruncinată. Şi cei cărora le este dat să creadă, nu prin logica credinciosului dobândesc credinţa, ci prin credinţa aceluia, adecă prin contactul direct cu realitatea în care sunt aduşi de credinţa aceluia.

Că necredinţa este şi ea tot o credinţă, o credinţă cu semn negativ, temătoare de realitate, o spune şi Sfânta Scriptură când declară: „şi dracii cred şi se cutremură" (Iacob 2, 19).

Credinţa şi necredinţa sunt deschiderea şi închiderea faţă de realitate, iubirea sau ura faţă de ea. Astfel cunoaşterea este iubire. Aparatul logic poate fi folosit pentru a susţinea atitudini exact contrare faţă de aceeaşi realitate. Când s'au pus de acord vreodată doi oameni numai prin logică?

Filosofii cari stăpânesc logica mai perfect, se înţeleg mai puţin. Intr'o discuţie o parte poate fi adusă la tăcere de cealaltă, printr'o inegalitate de agerime în întrebuinţarea logicei. Dar nu va fi convinsă în fond.

In Evul Mediu se spunea de ştiinţă că este „ancilla theologiae". Astăzi omul e tot mai convins că, dacă nu toată ştiinţa, cel puţin logica este „ancilla fidei".

Când recunoaştem că credinţa este mai înainte şi mai de temelie decât logica, nu manifestăm nici un dispreţ faţă de ea.

Realitatea nu e potrivnică logicii; contactul viu cu realitatea satisface şi cerinţele raţiunii. Omul care are într'un anumit fel mai presus de raţiune, nedeplin înţeles de ea, experienţa sau presimţirea unei realităţi, va găsi mii de argumente prin cari să-şi demonstreze şi sieşi şi altora că acea realitate nu e contrară raţiunii, ci în acord cu raţiunea deşi nu se epuizează în acest acord, ci e mai profundă decât el. Putem chiar spune că logica numai când se aplică experienţii unei realităţi, nu e uscată, nu e săracă, nu se epuizează în câteva formule înguste, ci musteşte de nenumărate posibilităţi, e încântată şi uimită de supleţea şi belşugul judecăţilor şi argumentelor sale. Un om care crede odată în Dumnezeu, găseşte în toată clipa şi la tot pasul alte şi alte argumente pentru existenţa Lui, fiecare judecată nouă ţâşneşte ca o nouă rachetă dintr'o vatră ascunsă de jăratec şi de lumină care este credinţa, sau convingerea acelui om.

Abia credinţa pune în deplină valoare nenumăratele posibilităţi ale cugetării raţionale, ale aparatului logic al fiinţii omeneşti, pe câtă vreme necredinţa e ca un pământ uscat care nu poate face să rodească smochinul crescut din el.

Nu între credinţă şi logică este opoziţia — ele sunt numai deosebite — ci între credinţă şi necredinţă.

E greşit de aceea a se atribui logica numai naturii omeneşti, iar credinţa a o socoti de origine total supranaturală. Unde nu e credinţă, nici logica nu e decât o învârtire în gol a aparatului raţional, fără priviri asupra realităţii, sau mai degrabă o învârtire pusă în slujba necredinţii, a negaţiei, ceeace în ultima analiză înseamnă o funcţionare greşită.

În acelaş timp în omul nerenăscut prin har nu lipseşte total credinţa şi numai de aceea nu e cu totul alogic. Omul care nu-şi violentează tendinţele firii, chiar până a nu fi primit harul lui Hristos cunoaşte din natură pe Dumnezeu, în baza unei aplecări naturale care ia în serviciul său logica. Aplecarea aceasta naturală, care nu e una cu logica, ci mai înainte de ea, este un element misterios al firii noastre, care prin har se desvoltă, se limpezeşte şi primeşte accentul celei mai neclătinate certitudini, devenind credinţă propriu zis.

Aşa încât putem spune că în starea preharică cunoaşterea omului nu se constitue numai prin raţiune, iar credinţa care câştigă un rol gnoseologic mai important în starea harică fără a elimina raţiunea, nu e în întregime dar al lui Dumnezeu — cum afirmă protestantismul — ci şi rezultat al sforţărilor fireşti ale naturii umane. Cine nu vrea, nu va ajunge niciodată să creadă, precum cine nu vrea să creadă şi cine n'ajunge să creadă nu va cunoaşte din realitate decât cojile uscate. Raţiunea se luminează deodată cu creşterea credinţii, având-şi ambele începutul în starea naturii preharice şi desvoltându-se cu ajutorul lui Dumnezeu şi prin silinţele omului.

PROBLEME ECUMENICE[1]

De Preot D. VEŞTEMEAN

Veacul nostru creştin poate fi considerat, pe bună dreptate, ca veacul cel mai frământat de ideea înfrăţirii tuturor închinătorilor lui Hristos, a *Unităţii* tuturor Bisericilor creştine. Nicicând nu s'a lucrat pe terenul ecumenic cu mai mult entuziasm, cu mai multă îndrăsneală şi cu mai mult curaj, ca în acest al douăzecilea veac. Conferinţele ţinute la Stockholm, Lausanne, Oxford şi Edinburgh, ca şi diferitele mişcări irenico-ecumenice: „Frăţia Anglo-Ortodoxă Sf. Sergiu şi Alban", „Mişcarea octavală interconfesională" de rugăciuni pentru unitatea Bisericii dintre 18—25 Ianuarie, „Novena" anuală rom. cat. de rugăciuni dintre Inălţare şi Penticost, „Novena" anglicană de rugăciuni şi altele ca acestea, sunt probe evidente despre existenţa universal-creştină a sentimentului imperativei nevoi a *Unităţii* Bisericilor lui Hristos. Ambiţiile, prejudecăţile şi mândriile confesionale se pare c'au îngenunchiat în faţa smereniei născute din spectacolul pe care îl oferă creştinismul sfâşiat şi deaceea neputincios în faţa unei lumi moderne streine de Dumnezeu, sau chiar protivnice lui Dumnezeu. Conştiinţa vinovăţiei solidare a tuturor confesiunilor creştine pentru îmbucătăţirea Bisericii Mântuitorului, a devenit o conştiinţă ecumenică. Este clar până la evidenţă, că dacă mare parte din omenire nu mai recunoaşte pe Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu şi Dumnezeu adevărat, aceasta se datoreşte faptului că ucenicii Lui nu mai sunt *„una"*, aşa cum i-a dorit El să fie. „Precum, Tu Tată, eşti în Mine şi eu în Tine, Mă rog ca şi ei să fie **„una" în noi „pentru ca lumea să creadă că Tu M'ai trimis"** (Ioan 17, 21). Mulţimea confesiunilor creştine oferă deci lumii mărturie puternică împotriva Mântuitorului, mărturie întemeiată pe înseşi cuvintele Lui divine. Iată de ce eforturile considerabile pe cari confesiunile le fac astăzi întru realizarea Bisericii celei *Una*, pentru care Iisus Hristos

[1] Fragment dintr'o conferinţă ţinută la „Colegiul teologic al Invierii" (House of the Resurrection) din Mirfield (Anglia), în Maiu 1939.

într'unul din cele mai solemne momente ale vieţii Sale pământeşti S'a rugat aşa de fierbinte Tatălui, sunt atât de vrednice de apreciat şi atât de divin necesare. Viziunea unei Biserici reunite sub un singur cap, Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, este deci idealul suprem spre care tind toate stădaniile creştinismului desbinat de astăzi. Acest ideal ne arde tuturor în mod egal conştiinţele, căci dacă nu-l vom realiza, va fi greu să răspundem lui Dumnezeu, când ne va cere socoteală de ruptura cu fraţii noştri, El care, pentru a ne aduna într'un singur trup, S'a pogorât din cer, S'a întrupat, S'a răstignit şi-a înviat din morţi.

Unitatea Bisericii însă, fără îndoială, nu este operă numai omenească, ci şi dumnezeească. Este o colaborare divino-umană, în care omul se face organ, instrument a lui Dumnezeu. Duhul Sfânt conduce această lucrare după planurile Lui divine, iar noi punem voluntar şi bucuros toate energiile noastre în slujba acestei lucrări. Acordul deplin între acţiunea cerului şi acţiunea noastră solidară a creştinilor desbinaţi, este garanţia sigură a realizării minunii Unităţii Bisericii lui Hristos.

Străduinţele de până acum, în drumul spre această minune, s'au inspirat din acest principiu. Prin conferinţele interconfesionale ne-am dat contribuţia omenească; iar prin rugăciuni înfrăţite am cerut contribuţia cerului. Pentru viitor, mi se pare c'ar fi bine să ţinem cont de lucrurile următoare:

In discuţiile conferenţiale, polemicii pasionate trebue să-i ia locul expunerea irenică şi profund evanghelică. Această expunere recomandă numai lămurirea adevărului, nu şi combaterea directă a eroarei. Valorile pozitive sunt singurele monede circulatorii în aceste discuţii, cele negative rămânând în „istorie".

In rugăciunile noastre, nimeni să nu ceară ca propria lui confesiune să fie victorioasă, sau ca alta să fie învinsă, ci toţi să ne unim în rugăciune, pentru ca *Unitatea* să se realizeze în modul şi la timpul pe care Dumnezeu îl va găsi de cuviinţă.

Să ne ridicăm deci deasupra diferenţelor confesionale şi a circumstanţelor istorice cari au dat naştere acestor diferenţe, şi să ne întâlnim smeriţi la picioarele Mântuitorului, înfrăţiţi în rugăciunea pentru Unitatea Bisericii, Biserică pe

care El, Cuvântul lui Dumnezeu cel întrupat, a întemeiat-o pentru a fi *Una*.

Să părăsim prejudecățile nedemne pe cari le avem unii împotriva altora, resentimentele obscure și rezervele mintale, cari împiedecă orice contact viu și adevărat între noi.

Să înlăturăm ignoranța profundă care există în masele credincioșilor și chiar a preoților din fiecare grup creștin, asupra a ceeace cred ceilalți, asupra realității concrete a vieții lor religioase, asupra gândirii lor, și a trăirii creștine.

Să ne revizuim judecățile și opiniile ce ni le-am format despre celelalte confesiuni, și dacă le vom găsi rele, să nu le considerăm fără apel tocmai pentrucă sunt rele, ci să căutăm a le îndrepta cu iubirea care curge din Dumnezeu și-o datorăm fratelui din confesiunea vecină.

Să începem opera pozitivă de cunoaștere și înțelegere reciprocă, pentrucă aceasta constitue unul din elementele cele mai eficace în pregătirea Unității.

Să sesizăm adevărul profund că ceeace ne unește pe toți creștinii este infinit mai mult, mai considerabil, decât ceeace ne desparte.

Să căutăm a fi sinceri și loiali cu noi înșine și cu frații din celelalte confesiuni, recunoscându-ne scăderile proprii și văzând cu simpatie calitățile acelora.

Să ne impunem o atitudine de iubire constructivă și desinteresată, dorind ambițios binele cel mai înalt fratelui despărțit de noi.

Să ne formăm duhovnicește după imaginile evanghelice de frăție, de bunăvoință, de amabilitate, de noblețǎ.

Să ne amintim că *drumul spre Unitatea Bisericii este un drum înapoi, spre izvoarele, spre temeliile sobornicești ale creștinismului.*

Să ne îndreptăm studiile noastre spre aceste izvoare și temelii, dar nu numai în mod savant și nu numai istoric, ci și în chip duhovnicesc, pentru ca ele să poată însemna o restabilire vie și creatoare a noastră în plinătatea tradiției sfinte.

In sinteza nouă de lucrare ecumenică, trebue să se contopească din nou teologia cu evlavia, preocuparea științifică cu rugăciunea. Este necesară deci reînvierea spiritualității patristice, pentru ca conștiința teologică să devină din nou sobornicească.

Ce va fi Biserica cea Una? Iată o întrebare la care cu anevoie s'ar putea răspunde. Realizarea ei fiind opera Duhului Sfânt, este greu să ne imaginăm sau să prevedem ceeace va fi, sau ceeace ar putea să fie în înfăţişerile ei concrete. Duhovniceşte însă întrezărim o perfectă unitate dogmatică. O unire bazată pe un sincretism amorf ar fi nevrednică de numele de Biserică, nedemnă de Hristos însuşi. Numai o mărturisire comună de credinţă poate constitui temelia Bisericii celei *Una*.

Iar dacă această Biserică este *Una*, atunci desigur Capul ei nu poate fi decât *Unul*. Dacă Biserica — după cum creştinismul mărturiseşte — este trupul mistic al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, se înţelege dela sine că nimeni altul nu poate fi capul acestui trup, decât Hristos însuşi.

Teoria elastică a unor anumiţi profeţi ai Unităţii, despre un cap văzut al acestei Biserici şi unul nevăzut, nu din oarecari prejudecăţi, ci din motive curat lăuntrice, duhovniceşti, ne este imposibil s'o admitem. Cum vom putea noi vedea un „Ianus Geminus" în Biserica cea *Una*, fără să ni se tulbure adâncurile noastre sufleteşti? In ordinea organică, bicefalia este considerată ca o monstruozitate. Cum vom putea să ne imaginăm o atare monstruozitate în Biserica cea *Una*? Cum poate încăpea în mintea noastră ideea că Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Căruia îi adresăm rugăciunile noastre fierbinţi pentru Unitatea Bisericii, va înfăptui această *O* Biserică, prin a se îndepărta pe Sine din fruntea ei, prin a se elimina pe Sine din lume, numindu-şi un vicar pe pământ? Sau cum ne-am putea împăca cu gândul că realizata Biserică cea *Una*, să fie supusă ascultării unui dictator infailibil, unui om care să fi răpit unul din atributele lui Dumnezeu? Iată atâtea întrebări la cari unicul nostru răspuns, ţâşnit din sufletul nădejdilor noastre, nu poate fi decât acesta: Hristos va fi, va trebui să fie, singurul, unicul Cap al Bisericii Sale celei *Una*.

Dumnezeu, care cunoaşte inimile oamenilor, ştie că cele mai sus zise n'au izvorît dintr'un spirit de polemică, nici dintr'un duh de răutate, ci dintr'un suflet preocupat de gândul întrezăririi Bisericii celei ce va să fie. Dacă cu ochi duhovniceşti scrutând-o pe aceasta am săvârşit vre-o gre-

şală, rog pe Dumnezeu, ca în atotbunătatea Lui, să-mi împărtăşască cuvenita iertare.

Şi acum, permiteţi-mi să mai adaug câteva fraze despre atitudinea Bisericii ortodoxe faţă de problema Unităţii Bisericilor creştine. Am auzit adeseori zicându-se că Bisericile ortodoxe ar fi refractare ideei Unităţii Bisericilor. Trebue să vă mărturisesc, că ori de câte ori am auzit astfel de afirmaţiuni, am fost extrem de neplăcut surprins. A vorbi cineva despre refractarismul Bisericilor ortodoxe faţă de ideea Unităţii Bisericilor creştine, este egal cu a nega fapte deja consumate şi trecute în lumina istoriei, fapte cari au adus reale servicii cauzei înfrăţirii închinătorilor lui Hristos. Bisericile ortodoxe au participat la toate conferinţele irenico-ecumenice câte s'au ţinut în ultimii douăzeci de ani. Patriarhia de Constantinopol, Patriarhia de Ierusalim, Patriarhia de Alexandria şi Patriarhia Română, au recunoscut deja validitatea hirotonirilor anglicane. Biserica ortodoxă bulgară şi Biserica ortodoxă polonă şi-au manifestat recent I. P. S. Arhiepiscop de Canterbury, Dr. Lang, dispoziţia de a intra în discuţii cu teologii anglicani, pe baza principiilor conferinţei dela Bucureşti (1935) şi a ajunge, desigur, la aceleaşi concluzii. Sfântul Sinod al Bisericii ortodoxe eline, a încredinţat pe profesorii Facultăţii de teologie din Atena cu studierea problemei recunoaşterii hirotonirilor anglicane. Iată atâtea mărturii elocvente şi netăgăduibile despre atitudinea sinceră şi călduroasă a Bisericilor ortodoxe faţă de problema cea mare a Unităţii Bisericilor lui Hristos.

Dacă s'au observat uneori anumite ezitări în rândurile ortodoxe, am vrea ca acestea să fie interpretate numai ca acte de înaltă prudenţă, faţă de oarecari sugestii „revoluţionare" ale unor oameni cari voiau să păşească prin lucrarea lor înaintea lucrării Duhului Sfânt. Se ştie că la o conferinţă anglo-ortodoxă, un cunoscut teolog a propus, în numele bunelor raporturi stabilite între cele două Biserici, imediata intercomuniune. Cum era şi de aşteptat, propunerea a fost respinsă. Şi credeam că s'a făcut bine. Pentrucă după a noastră părere, intercomuniunea nu poate constitui începutul apropierii dintre Biserici, ci de abia sfârşitul şi coroana acesteia, bucuria cea mare a înfrăţirii, topirea în aceleaşi valuri de iubire ale jertfei euharistice.

Unitatea Bisericii nu este operă de zile, de luni, sau de ani, ci poate de decenii sau chiar de secole, cu lungi pregătiri, cu nivelarea multor reliefuri aspre sufleteşti. Deaceea, pentru cei nerăbdători, cuvintele unui episcop francez pot fi de real folos: „Patience mes enfants, Dieu prépare quelque chose". Răbdarea deci este virtutea ce ni se recomandă tuturor. Să aşteptăm dar lucrarea lui Dumnezeu şi apoi să ne dăm şi noi contribuţia.

Cât privesc raporturile dintre Biserica ortodoxă română şi biserica anglicană, cred că ele au fost inaugurate sub cele mai bune auspicii, şi sunt pe cale de a da rezultate satisfăcătoare. Schimbul de studenţi englezi şi români, atât de înţelept conceput de Cucernicul Părinte Victor Shearburne, apostol sincer şi devotat al apropierii anglo-române, constitue fără îndoială cel mai serios element de pregătire al apropierii finale. Nimic nu poate cimenta mai solid bunele raporturi stabilite între cele două Biserici, ca reciproca cunoaştere, prin studii serioase, a teologiei lor, a cultului lor, a vieţii lor religioase. Cunoaşterea aceasta reciprocă va duce desigur la înţelegere reciprocă, la stimă reciprocă, la iubire reciprocă.

Nădăjduim deci că Părintele V. Shearburne va continua opera începută cu elanul, energia şi devotamentul ce-l caracterizează.

Eu, părăsind Mirfieldul, de care mă leagă atât de duioase sentimente, iau în suflet imaginile celor doi stâlpi de temelie ai „Comunităţii Invierii": episcopul Gore[1] şi episcopul Freer[2] Primul îmi va fi pildă de iubire înflăcărată a lui Hristos Domnul nostru şi de muncă eroică pentru Biserica naţională; al doilea îmi va fi exemplu de strădalnică şi de neobosită muncă pe terenul relaţiilor ecumenice dintre biserici, în scopul unei mai apropiate înfăptuiri a Bisericii celei cu adevărat Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească.

---

[1] P. S. episcop C. Gore este unul dintre ctitorii monahismului anglican, reînviat la sfârşitul secolului trecut, după trei sute de ani de totală inexistenţă a lui, dela nimicirea lui de către regele Henric al VIII-lea.

[2] P. S. episcop W. Freer a fost un mare admirator al Ortodoxiei şi neostenit muncitor în ogorul ecumenic. A fost până la moarte preşedintele „Frăţiei Anglo-Ortodoxe Sf. Sergiu şi Alban".

ECLESIASTUL

SCURTE NOTE EXPLICATIVE[1]

De Preot Dr. NICOLAE NEAGA
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

VII. FOLOSUL INȚELEPCIUNII. FEMEIA ESTE AMĂRĂCIUNE.

Bucurii de-ale vieții, necazuri de-ale ei, femeia de moravuri ușoare și semnalarea câtorva din nedreptățile sociale sunt teme pe cari le discută Eclesiastul, în capitolul VII. Iată textul:

1. *Mai de preț este un nume bun decât untdelemnul, și ziua morții de cât ziua nașterii.*

Nu e întâiul caz în Biblie când „numele bun", faima, renumele, reputația cuiva se aseamănă cu niște prețioase aromate, aici cu „untdelemnul".[2] De „lemn", se numește untul pentrucă e produsul unui arbore, al măslinului.[3] „In viața răsăritenilor untdelemnul e un element totașa de necesar ca apa, sarea, laptele, mierea, de aceea e amintit în Biblie de peste 200 ori".[4] „Să aibi parte de mult untdelemn", e una dintre cele mai fericitoare urări de bine ce se putea face unui răsăritean. Conștiu de însemnătatea sa untdelemnul personificat — din Jud. IX$_9$ — se consideră pe sine „mândria lui Dumnezeu și bucuria oamenilor".

Mai de preț decât untul... e un „nume bun". In Pilde XXII$_1$ „un nume bun e mai de preț decât bogăția: vaza este mai bună decât argintul și decât aurul". Rezultă că „numele bun" e mai mare decât toate comorile cu cari

---

[1] Urmare dela pag. 452.

[2] Adevărat că Septuaginta are ἔλαιον ἀγαθὸν dar părerea mea este, că cuvântul parfum sau mirodenie... spune în cazul acesta mai mult decât „untdelemnul". Străinii au: parfums (precieux), huile parfumée, bon parfum, Wohlgeruch, buon olio odorifero.... Ebreescul *ș [e] m = [e] n* dela șaman e tradus de Gesenius cu gewürztes, wohlriechendes Öl.

In Cântarea Cântărilor numele se aseamănă cu un mir vărsat, iar faima poporului ales cu faima vinului din Liban

[3] Conf. b. o. Jud. IX a.

[4] Conf. Vigouroux, Dictionnaire.. tom. III col. 770 — Untdelemnul se folosea nu numai ca aliment ci și în medicină, apoi pentru iluminat, miruit, masaj etc.

omul se laudă. Omul cu „nume bun", cu vază, e un om renumit prin: blândeță, bunătate, înțelepciune, dreptate, iubire de adevăr...

Mai de preț este ziua morții decât ziua naşterii pentru următorul motiv: cel mort nu mai are parte de necaz şi suferință, câtă vreme pentru cel nou născut abia din clipa naşterii începe calvarul vieții.

2. *Mai bine este să mergi în casă de jale, de cât să te duci în casă de ospăț, căci acolo se vede sfârşitul omului şi cine îl vede pune la inimă.*

Casa de jale e casa unde s'a întâmplat un deces. In casa unde zace întins un mort, se petrec câteva clipe înduioşător de grave: Membrii familiei, rudele şi prietenii plâng şi se tânguesc amarnic.[1] Pentruca tortura sufletească să fie mai grozavă, unii angajau bocitoare sau cântători din flaut;[2] se aranja apoi praznicul cântătorilor mânioşi,[3] dar şi spălarea cadavrului, închiderea ochilor, îmbălsămarea şi sărutarea din urmă a trupului înțepenit, sunt tot atâtea imagini cari impresionează tragic. Mulți abia într'o astfel de casă iau contact direct cu realitatea vieții pământeşti. Oamenii lipsiți de simțul vieții, dar îngroziți că odată şi odată ajung şi ei a fi un pumn de țărână ca alții, „vor pune la inimă ceeace văd".

Nu au acelaş folos social deliciile ocazionate de-o nuntă, de un botez, de-o zi onomastică, sau alte de natura acestora.

3. *Mai bun este necazul decât râsul, căci întristarea feței este bună pentru inimă.*[4]

E vorba despre un anume necaz, despre necazul pentru dreptatea dumnezeiască. Omul păcătos, care se întristează, îşi înbunează inima, „căci întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăință spre mântuire, fără părere de rău; pecând întristarea lumii lucrează moarte".[5]

Râsul caracterizează substratul sufletesc al cuiva; râsul în împrejurările indicate la vers 2, duce la sentimente

---

[1] Gen. 50_1. [2] Mat IX_{28}. [3] Osea IX_4.

[4] Expresia din Biblia Carol II; „îmbunează inima". e mai clară şi conform cu: ἀγαθυνθήσεται καρδία şi iitav lev.

[5] II Cor. VII_{10}.

tocmai contrare decât întristarea. El face pe om semeţ, sfidător. Crezându-se cu sufletul curat, nu e rar cazul când îşi atribue ceeace în realitate îi lipseşte.

4. *Inima celor înţelepţi este în casa cea cu jale, iar inima celor nebuni în casa veseliei.*

Mediul influinţează mult pe om. Deaceea omul serios evită ocaziile cari pot întoarce spre rău cele mai bune intenţiuni ale sale. Inţelepciunea sa îl va îndemna să caute în viaţă motive compatibile cu virtutea sa. In această privinţă casa veseliei e mai puţin decât casa de jale, pentrucă: „nu vei afla pe un om cuminte la chef, ci mai de grabă într'o casă unde se meditează".

5. *Mai de grabă să auzi certarea unui înţelept, decât să asculţi cântecul celor nebuni.*

Inţeleptul şi prin certare poate să-ţi dea ceva din înţelepciunea sa, pecând cântecul nebunului te întunecă prin caracterul lui frivol.

6. *Căci precum este pârâitul spinilor sub căldare, tot aşa este şi râsul celui nebun. Şi aceasta este deşertăciune!..*

La ţară — mai ales păstorii — fac foc cu spini, fie pentrucă nu sunt lemne, fie pentrucă spinul ia foc în pripă. Focul de spin e un foc de pae, se aprinde repede şi se stinge îndată. Iuţeala cu care mistue focul spinii, produce un pârâit caracteristic şi neplăcut, tot aşa ca şi râsul sgomotos şi respingător al nebunului. Din Ieremia XII $_{13}$ rezultă, că în vorbirea biblică spinul e uneori chipul omului uşuratic, al cărui lucru e fără ispravă.

Deşertăciunea din vers se referă la râs.

7. *Căci asuprirea poate să facă nebun pe un înţelept, iar mituirea strică inima.*[1]

Cel asuprit, care neavând puterea să respingă suferinţa, îndură o pagubă din care cu greu se desmeteceşte. Mituirea perverteşte bunătatea sufletească a înţeleptului. In

[1] Din lipsa unei legături de idei între versurile 6 şi 7, I. Popescu-Mălăeşti, I. Mihălcescu, şi C. Papacostea fac constatarea că aici lipseşte ceva. Delitsch susţine că cel puţin un vers e în minus aici. O lipsă admit şi: Siegfried, Zapletal, Kittel, Driver, Nowak, Podeschard. Cred că nu lipseşte nimic dar v. 7 e rău plasat, locul lui nu trebuia să fie aici.

viața celor din orient asuprirea și mituirea au fost două focuri cari au distrus însușirile bune ale multora.

8. *Mai bun este sfârșitul unui lucru decât începutul lui; mai de preț este un duh răbdător decât un duh semeț.*

Sfârșitul unui lucru bun, e de sigur mai plăcut decât începutul unui lucru greu. Inceputul presupune „stăruință și bucuroasă îndelungă răbdare“,[1] pe când la sfârșit omul e ușurat de acest scrupul de obligații. Abia în cele din urmă se poate constata dacă o operație a reușit, și dacă te poți complace în satisfacția sucesului obținut. Zicerile proverbiale: urma alege, cine râde la urmă râde mai bine,.. ne spun acelaș lucru.

In Biblie răbdarea contează printre virtuți, iar „inima semeață este uriciune“,[2] semeția fiind cea dintâi între păcatele mari.[3]

9. *Nu te grăbi să te întărîți întru duhul tău, căci mânia sălășluește în sânul celor nebuni.*

Eclesiastul, cunoscând în tot cuprinsul ei mânia atât de răspândită între oameni, se sesizează. In chip de dojană voește să facă a se înțelege că în sufletul mâniosului ia naștere un fel de dinamism care macină trupul și ucide sufletul. Eclesiastul caută să fie pedagog și să domolească mai întâi natura omenească, atât de ușor impresionabilă. Graba în acțiune strică atât individului cât și mulțimii, deaceea nu e permis a o întrebuința.[4]

10. *Nu spune niciodată: „cum se face că zilele cele de altădată au fost mai bune decât acestea!“ Căci nu din înțelepciune întrebi una ca aceasta.*

Sunt mulți cari pretind, fără motiv plausibil, că timpurile trecute au fost mai favorabile omului. Eclesiastul nu poate aproba această afirmare, păgubitoare pentru iubitorii de adevăr. Filosofează în acest fel fricoșii cari n'au fost viteji, proștii cari credeau că vor fi mare lucru în viață.

11. *Ințelepciunea este tot atât de bună ca și o moștenire și de folos celor ce văd soarele:*

---

[1] Coloseni I_{11}.

[2] Prov. XVI_5. [3] Sirah X_{15}.

[4] „Cel iute la mânie săvârșește nebunii, pe când cei dibaci sunt încununați cu pricepere“ Prov. XIV_{17-18}.

Inţelepciunea e un bun spiritual pe care-l preţueşte Eclesiastul. In acest vers îi face elogiul, în asemănare cu avuţiile moştenite. Inţelepciunea de aici e una practică. Ea măreşte valoarea personală a insului şi-i asigură un succes legitim în viaţă.[1]

12. *Căci aşa este ocrotirea înţelepciunii şi a banului, dar folosul ştiinţei este că înţelepciunea ţine cu viaţă pe stăpânul ei.*[2]

Inţelepciunea şi averea sunt doi ocrotitori ai omului, în viaţă, dar folosul celui ce posedă înţelepciune e mai mare decât a celui ce are prisosinţă de averi materiale. Greşalele, grija de bogăţii îl poate costa viaţa; averea îl duce pe om în mormânt; însă cultura, întemeiată pe adevăr, îi face omului mai raţional traiul cel de toate zilele şi-i prelungeşte viaţa.

13. *Socoteşte cu minte faptele lui Dumnezeu; căci cine poate să îndrepteze ceeace el*[3] *a strâmbat?*

Judecă înţelepţeşte opera lui Dumnezeu! Ea nu e susceptibilă de nici o schimbare. Ceeace a făcut strâmb, adică ceea ce pare nedesăvârşit în lume, nu poţi tu, creatură, să desăvârşeşti într'o direcţie nedorită de Dumnezeu.

O paralelă lămuritoare avem în Iob XII$_{14}$,[4] unde, ca şi aici, se arată, prin antiteză, că nu-i o întâmplare că realitatea e aceasta şi nu alta, ci orice lucru dumnezeesc e o verigă care face parte, din lanţul cel mare al ingenioasei sale opere.

14. *In zi de fericire fii bucuros, iar în zi de nenorocire cercetează cu mintea: Dumnezeu a făcut şi pe una şi pe cealaltă, aşa că omul să nu descopere nimic din viitor.*

Nu-i destul să ne entuziasmăm când ne paşte norocul, ci avem datoria să urmărim adevărata cauză a fericirii

---

[1] In cartea Proverbelor, Solomon se ocupă în mai multe capitole de înţelepciune şi arată marele rost al ei pentru viaţa sufletului.

[2] In Septuaginta, în locul cuvântului „ocrotirea" se află σκιᾶ [umbra]; în locul „banului" ἀργυρίου... Aş reda astfel versul: Căci la umbra înţelepciunii e ca la umbra arginţilor, dar folosul celui ce posedă înţelepciunea...

[3] adică El, fiind vorba despre Dumnezeu.

[4] „Ceea ce dărâmă el nimeni nu mai zideşte la loc şi pe cine-l închide, nimeni nu poate să-l mai deschidă.

noastre. Mai ales să se pună această stăruinţă când neplăceri materiale şi sufleteşti ne copleşesc. Acceptarea răului şi al binelui nu se discută, ele având provenienţă indicată la Iob II$_{10}$. Aceste stări, cu totul opuse, se întâlnesc în viaţa omului, pentruca el să nu pătrundă secretul viitorului său.

15. *Aceste două lucruri le-am văzut eu în zilele nimicniciei mele: este un drept, cutare, care piere întru dreptatea lui, şi este un nelegiuit care trăeşte mereu în răutatea lui.*

Aici vine în discuţie problema suferinţii omului drept. Eclesiastul constată, că a văzut în timpul vieţii sale („în zilele nimicniciei...) cazuri când omul drept suferea, iar celui păcătos îi mergea bine. Este ceva misterios în viaţa omului, căci nu e logic, ca ceeace se stigmatizează (nelegiuire, lipsă de dreptate, iubire de argint, exces de zel..) să ajungă la preţ, iar ceeace ar trebui să îndulcească viaţa omului (dreptate, credinţă în Dumnezeu...) să nu aibă valoarea socială aşteptată.

16. *Nu fii drept peste măsură şi nu arăta de prisos înţelepciune! Pentru ce vrei să te nimiceşti!*

Eclesiastul combate aici lipsa de modestie a unor intelectuali, şi sfătueşte ca nimenea să nu să creadă mai mult decât e în realitate: mai drept sau mai înţelept. Exista, se vede, şi'n vremea lui Solomon uricioasa megalomanie, pe care o combate în nenumărate rânduri Hristos.[1] Eclesiastul pretinde adevărul şi sinceritatea absolută. Exagerarea, fariseismul şi afectarea sunt simptomele degenerării; ele despersonalizează pe om, nimicindu-l sufleteşte.

17. *Nu fii nelegiuit până la sfârşit şi nu fii nici nebun: la ce să mori înainte de timpul tău.*

„Nu fii nelegiuit până la capăt..," nu însamnă că pentru un număr oarecare de nelegiuiri omul nu e responsabil faţă de nimeni. Eclesiastul ştie că omul e adus de multeori în situaţia dureroasă să-şi necurăţească sufletul nelegiuind, dar a persevera în eroare e lucru diavolesc, de care numai un „nebun" poate avea plăcere. Deaceea bun lucru e, ca omul să facă controlul faptelor sale, pentruca mai uşor să se oprească dela purtările vătămătoare. Păcatul să

[1] Mat. XXIII$_7$, Mc. XII$_{38}$.

răsfrânge asupra ființei omenești iar „anii celor fărădelege sunt puțini", ei nu vor trăi nici jumătate din viață".[1]

18. *Este bine să te ții de una și de cealaltă să nu te desfaci, căci cine se teme de Dumnezeu scapă de toate.*

Eclesiastul are dreptate să spună, că ceeace-i mai înalt în viața morală, formează o îndatorire categorică a insului: e bine să te ții de dreptate și să susții pe cel ce-o practică. Dar nu e deajuns să se țină de una. Omul trebue să înscrie în programul acțiunii sale și anularea celeilalte alternative: a nelegiuirii. Pentru însași biruința dreptății, această cooperare o vede necesară Eclesiastul. Succesul îl garantează credința în Dumnezeu, căci cu ajutorul lui Dumnezeu multe se pot în viața aceasta.

19. *Ințelepciunea dă înțeleptului mai multă putere decât au zece nerozi într'o cetate.*

Ințelepciunea este mai tare decât un număr mare de eroi. Un singur om înțelept apără cu mai mult succes interesele unei cetăți decât zece proști laolaltă.

20. *Căci nu este om drept pe pământ care să facă binele și să nu păcătuiască.*

Inaintea lui Dumnezeu toți oamenii sunt păcătoși. Acesta e un adevăr constatat în mai multe ocazii de Sf. Scriptură. Cele mai clasice locuri sunt: III Regi VIII $_{46}$, Iob. XV $_{14\ 16}$, Iac. III $_{2}$.

Omul comite păcatul cu atâta ușurință, încât nici cel drept și făcător de bine nu poate avea pretenția că-i lipsit de greșeli.

Rezultă: dreptatea lumească e relativă, ca și formele concrete pe cari le îmbracă ea.

21. *Nu lua aminte la toate vorbele pe care cineva le spune, ca nu cumva să auzi că sluga ta te grăește de rău.*

Versul conține un sfat practic pe care-l dă Eclesiastul cititorilor săi: acela, de-a nu lua în serios toate svonurile pe cari le colportează unul sau altul. Vorbele (defăimările)

---

[1] Că plata păcatului este moartea timpurie conf. Prov. X $_{27}$ — Ps. LIV $_{24}$ — Iob. XV $_{32}$.

ies adesea dintr'un mediu ordinar. Cei ce defăimează, sunt uneori servitorii, cari ar datora stimă şi iubire stăpânului lor.

22. *Căci inima ta singură ştie de câteori şi tu ai defăimat pe alţii.*

In Vechiul Testament, inima e considerată adesea sediul conştiinţei omului şi sediul facultăţilor sale sufleteşti.[1]

In aprecierile tale nu fii scrupulos cu alţii şi binevoitor faţă de tine, căci (inima) conştiinţa, acel judecător imparţial din interiorul omului, este organul care apreciază just faptele fiecăruia.

23. *Toate acestea le-am încercat prin înţelepciune şi am zis: „vreau să fiu înţelept!" dar înţelepciunea a rămas departe de mine.*

Adevărul, aşa cum e expus în capitolul VII şi mai 'nainte, l'a cunoscut cu ajutorul înţelepciunii sale. Doria, Eclesiastul, să aibă pricepere înaltă. Dar rezultatul a fost departe de cel dorit. Inţelepciunea absolută e un mister; asemenea nu va putea pătrunde omenirea, cu propria ei minte, adevărul până în finalitatea lui.

24. *Ceeace a fost este departe, şi adânc, adânc! şi cine poate să desvăluească?*

E un mare adevăr în această vorbă. Enigmele universului omul nu le poate deslega. Ele sunt un adevăr de nepătruns. Care dintre oameni, fie el chiar de mare talent, va putea înţelege limpede acele lucruri.

„*Ceea ce a fost*", se referă la opera lui Dumnezeu în lume; unii referă expresia („ceeace a fost") la înţelepciune. Dar pentru o mai uşoară înţelegere ar fi trebuit, în cazul acesta, astfel redat textul: „ceea ce a fost departe este departe", sau: „ceea ce este, este departe", adică ceea ce este înţelepciunea în sine, ceea ce se 'ntâmplă în lume.

25. *Şi eu m'am silit şi inima mea a cerceta şi a urmări ştiinţa şi înţelepciunea şi buna chibzuială şi m'am dumirit că răutatea este o nebunie, iar prostia este zănatecă răutate.*

Autorul se pregăteşte a anunţa concluzia în legătură cu alte premise. Inainte de a se pronunţa, s'a silit Eclesia-

[1] D. ex. Ier. XXIV$_7$. Iob. XXVII$_6$.

stul din tot sufletul, a prinde precis secretul celor urmărite. Inţelepciunea pe care a avut-o, ştiinţa pe care a dobândit-o, voinţa tare şi deliberarea îndelungată pe cari şi le-a însuşit, i-au ajutat a defini cel puţin răutatea şi prostia, împotriva cărora el reacţionează, ca fiind stări sufleteşti condamnabile.

26. *Şi am găsit femeia mai amară decât moartea, pentru că ea este o cursă, inima ei este un laţ şi mâinile ei sunt cătuşe. Cel ce este bun înaintea lui Dumnezeu scapă, iar păcătosul este prins.*

Nu despre femei în genere este vorba, ci despre femei de felul celor caracterizate în Pilde II_{16} (ademenitoare), $V_{3,4,5}$ (linguşitoare), $XXIII_{27}$ (desfrânate).

Moartea şi teama de moarte este grozavă, şi totuşi mai amară decât acestea este femeia. Este o temă de discuţie dacă femeia e mai imorală decât bărbatul, dar este în genere admis, că într'un trup cu înfăţişări deosebit de graţioase poate sălăşlui un suflet plin de cele mai pătimaşe patimi. Solomon avea în anturajul său sute de femei alese: [1] unele muzicante, altele dansatoare, iar alta, cea mai numeroasă categorie, o formau femeile rezervate plăcerilor trupeşti.

La bătrâneţe, Solomon îşi va fi făcut socoteala vieţii şi va fi constatat că plăcerile sensuale ţin corpul omenesc într'un fel de robie şi degenerează sufletul. Această constatare, serioasă şi gravă, contrastează izbitor cu bucuria transitorie a tinereţelor sale. „O cursă", „un laţ de prins", „o cătuşe"... sunt femeile rafinate, cari reuşesc să determine uşor pe bărbaţi, pentru frivolităţi. Numai cei slabi de înger se lasă influinţaţi de astfel de femei, cei buni la Dumnezeu (credincioşii, virtuoşii) domineazā orice situaţie. Plăcerile fizice sunt scopuri numai pentru păcătoşi, pe când omul virtuos are un ideal metafizic.

27. *Iată ce am aflat, zice Eclesiastul, şi încă şi altele ca să pot descoperi înţelesul...*

Acele convingeri — şi altele pe cari le are Eclesiastul — sunt rezultatul efortului depus în vederea scopului urmărit: de a afla, de a şti.

---

[1] Solomon avea 700 de femei legitime şi 300 concubine.

28. *Pe care sufletul meu l'a căutat şi nu l-a aflat.*[1] *Am găsit însă un om la o mie, dar n'am găsit nici o femee din toate câte sunt.*

Sufletul personificat, apare de multeori în Biblie. Astfel citim că sufletul urăşte, iubeşte, caută, doreşte şi află. Ceeace caută sufletul Eclesiastului, este cauza în sine. Aceasta n'o poate afla şi cunoaşte. După judecata de aici, omul e mai mult decât femeia, iar aceasta inferioară omului, din punct de vedere al virtuosităţii. In ancheta sa socială, la 1000 de inşi află unul vrednic de numele om, dar o femee ideală n'a găsit. Mai rar, dar sunt şi femei excepţionale, căci acelaş autor face[2] elogiul femeii virtuoase, înţelepte, harnice, şi mai ales cu temere de Dumnezeu.

Categorisirea de aici a femeii are poate în vedere pe cele 1000, cari formau anturajul lui Solomon, căci cum se explică că drept titlu de comparare foloseşte pentru bărbaţi cifra 1000?

29. *Dar iată numai ce am găsit: Dumnezeu a făcut pe om drept, iar oamenii născocesc multe vicleşuguri.*

Din mâna Ursitorului său, omul a eşit perfect. Se'nţelege o perfecţiune virtuală, atât din punct de vedere fizic, cât şi moral şi intelectual. Convingerea de aici este constatată de Sf. Scriptură, dela un capăt la altul al ei, aşa că, cu privire la starea originală a omului, nu există divergenţă între Eclesiast şi învăţătura revelată. Din perfecţiunea morală a omului se deduce dreptatea sa. In virtutea naturii sale, omul era drept. A fi drept, însamnă a voi şi a face ceeace este bine, a da fiecăruia ce i se cuvine; iar în sens negativ, a fi lipsit de rău. Exemplarele omeneşti n'au rămas în această stare, ci s'au defectat. Eclesiastul zice: prin vicleşuguri pe cari ei şi le născocesc. Se gândeşte la căderea povestită în Facere III, şi la alte născociri, prin cari omul caută să se sustragă legilor, cari conţin expresiunea voinţii lui Dumnezeu.

(Va urma)

---

[1] Dacă fraza aceasta („Pe care sufletul meu l-a căutat şi nu l-a aflat) ar fi fost ataşată versului anterior [27], ar rezulta mai uşor înţelesul. Pe baza textului ebraic înţelesul lui 27 şi 29 pare a fi altul. Textul ebraic e mai clar aici, asemenea traducerile româneşti pe baza celui ebreesc.

[2] Pilde XXXI.

MARELUI ŞAGUNA

De ŞTEFAN TASCIAN

Din pridvorul amintirii, astăzi când vibrează 'n zare
Al tău nume, o Şaguna! marele apărător
Al Bisericii străbune şi a neamului suflare,
Ne 'ndreptăm a noastre gânduri spre chipu-ţi nemuritor.

Suntem mici pe lângă tine. Tu ce-ai suferit furtuna
Zilelor de pribegie, de revoltă, de năcaz,
Timpuri când magnaţii unguri vroiau să ne facă una
Cu-alor ţară, cu-a lor lege, şi cu-al hunilor talaz,

Tu te-ai ridicat să aperi drepturile noastre sfinte,
Pe Câmpia Libertăţii şi la Viena, în congrese,
Ai vorbit pentru dreptatea ce-o doream noi toţi fierbinte
De prea mulţi ani aşteptată, peste noi să se reverse.

După lungi şi grele lupte, în Ardeal, cu bucurie
Din cenuşa făurită de catolicii maghiari,
Scos-ai iarăşi la lumină a noastră Mitropolie,
Ridicându-te, Părinte, între oameni legendari.

Şi cu mintea-ţi strălucită, prin „Statutul tău organic",
Ai dat nouă-organizare Bisericii Româneşti.
Dor de muncă revărsat-ai în al sufletului cleric
Asuprit de-atâta vreme de puhoaie ungureşti.

Sub oblăduirea-ţi dulce multe şcoli îşi iau fiinţă,
Mulţi luceferi ai ştiinţei se ridică din popor,
Multe cugete porni-vor în spre marea biruinţă
Dincolo de munţi, la fraţii cari aveau acelaş dor.

*

Astăzi când doar visul nostru s'a 'mplinit pentru vecie,
Pâlc de heruvimi în criptă-ţi cânt acum al tău prohod,
Şi 'n spre cer unde-al tău suflet se-oglideşte 'n veşnicie
Se îndreaptă 'n ziua-ţi sfântă 'ntregul cler cu al său norod.

Doamne! Doamne! dă-ne nouă din puterea lui Şaguna,
Să fim stâlpii 'nţelepciunii, ai măririi lui Hristos.
Pentru sfânta noastră lege, să fim gata 'ntodeauna
Duhul să ni-l dăm, Părinte, oferindu-l ca prinos.

ATITUDINI

CÂTEVA OBSERVAŢII PE MARGINEA UNUI CONGRES AL LIBERCUGETĂTORILOR

Presupun că mai toată lumea a auzit sau a citit despre Congresul internaţional al libercugetătorilor, ţinut la Londra, în Septemvrie 1938. Deşi acesta poate fi considerat ca un fapt trecut, criticat sau apărat la timpul şi locul potrivit de reprezentanţii diferitelor opiniuni, totuşi, pentru polemica ce-a provocat-o în Anglia şi pentru interesul general pe care l-ar putea trezi oriunde, trebue să spun că, chiar după un an, câteva observaţiuni asupra subiectului acestuia ar putea găsi oarecare interes şi în ţara noastră.

Nu mă voi ocupa aci cu descrierea organizaţiei tehnice a Congresului; aceasta a fost făcută de alţii şi are mai puţină importanţă. Dar pentru înţelegerea a ceeace va urma, trebue menţionate câteva amănunte referitor la congres şi la membrii săi.

Congresul internaţional al libercugetătorilor a fost de fapt un congres ateist, pe drept numit în Anglia congresul celor fără Dumnezeu. El a fost organizat de Asociaţia libercugetătorilor, care este de fapt o asociaţie a diferitelor societăţi ateiste din toată lumea. La Conferinţă au luat parte aproape 200 membri ai societăţilor libercugetătorilor. Printre ei, şi în special printre vorbitori, se puteau observa oameni de ştiinţă, bine cunoscuţi mai ales în Anglia, ca de exemplu psihologul Dr. D. Forsyth, biologul Dr. Haldane şi alţii. In general, s'a constatat că nivelul spiritual şi intelectual al discuţiilor era foarte scăzut, scopul întregei conferinţe fiind o încercare fără succes de a combate Creştinismul cu argumente discutabile şi în numele unei pseudo-ştiinţe.

Conferinţa s'a deschis Joi 9 Septemvrie 1938. Din întâmplare, am putut fi prezentă la discuţia subiectelor: „Ştiinţa şi Bisericile" (la care mă voi referi în ceeace urmează) şi „Realitatea Eticii seculare".

Dificultăţile întâmpinate de ceice nu erau membri ai unei societăţi ateiste, pentru a intra în sala de conferinţe, ilustrează clar că chiar libercugetătorii înşişi trebue să ia toate măsurile de precauţiune împotriva teologilor indiscreţi şi să-şi restrângă libertatea de exprimare a opiniilor exclusiv la membrii propriei lor secte. Libera cugetare şi mai ales principiul liberei exprimări a opiniilor pot deveni periculoase dacă se aplică adversarilor libercugetătorilor întruniţi în conferinţă. Grija cu care erau examinate biletele de intrare

în sala conferinții (deși nu destul de amănunțită ca să împiedice intrarea mea) era justificată astfel de omul postat la intrare: „Ne temem de teologii fanatici". Dar, dacă îmi este îngăduit, aș sublinia că acești iubitori de libertate nu sunt capabili să aprecieze că acești „teologi fanatici", a căror libertate își are origina și fundamentul în Acela care a zis: „Adevărul vă va face liberi...", sunt îndeajuns de stăpâni pe ei înșiși spre a îndepărta oroarea și desgustul ce-l încearcă la auzul blasfemiilor proferate la adresa Mântuitorului și a Bisericii Sale de către niște oameni cari se consideră ei înșiși reprezentanți ai științei.

Dar acestea numai în trecere. Mă voiu abține de-a descrie onorabila adunare internațională a așa zișilor libercugetători, pe cari, cu permisiunea lui Dr. Forsyth și aprobarea celorlalți, îi voi numi **atei**. *Tot ce se poate spune despre atmosfera ce domnia în timpul conferințelor, este o impresie apăsătoare datorită atitudinii puțin științifice exprimată sgomotos prin manifestațiuni ce trădau lipsa celui mai elementar bun simț din partea membrilor adunării. Să ne oprim pentru un moment asupra cuvântărilor Drului Forsyth și a altor vorbitori ai congresului.*

Trebue să mărturisesc în mod obiectiv că mă dusesem să ascult cu mult interes științific în special cuvântarea Drului Forsyth, având în vedere faima de care se bucură el în lumea științifică din Anglia ca membru al lui „British Psychological Society". Dar mare mi-a fost desamăgirea și revolta găsind în loc de o expunere științifică a argumentelor sale freudiane îndreptate împotriva religiei și mai ales împotriva Creștinismului, o cuvântare prea populară și puțin științifică, ca să nu zic vulgară, pentru renumele Drului Forsyth. Pe scurt, cuprinsul cuvântării sale (care prezintă oarecare interes pentru iubitorii de polemică) poate fi rezumat în două idei principale: a) *validitatea agnosticismului ca bazându-se pe rezultatele științifice ale ultimelor cercetări în studiul religiunilor comparate și care a condus la combaterea Creștinismului, ale cărui dogme sunt prezentate drept un conglomerat de credințe primitive magice;* b) *apologia ateismului, bazat pe descoperirile științifice ale Psihanalizei, care ar proba că ideia de Dumnezeu nu este rezultatul perceperii de către mintea omenească a unei existențe reale, ci mai degrabă o ficțiune a minții nedesvoltate a oamenilor.*

Cu o ușurință tradusă în sarcasm și batjocuri îndreptate împotriva Creștinismului și a credincioșilor săi, intolerabile pentru un om de știință conștient, Dr. Forsyth, urmat și de ceilalți vorbitori, a încercat să explice tainele creștine prin aceleași binecunoscute argumente ateiste susținute în sec. XVIII și XIX, cari fiind cu succes combătute și răsturnate, astăzi sunt cu desăvârșire perimate.

Multe alte lucruri ar putea fi adăugate, ca o ilustrare a slăbiciunii și inconsistenții argumentării acelora cari au declarat război

lui Dumnezeu, încercând să probeze lipsa de logică şi de temei ştiinţific a oricărei credinţe în Dumnezeu faţă de modul ştiinţific de gândire şi de progresul modern.

Deşi articolul de faţă nu are pretenţia de a lua forma unui studiu ştiinţific cu caracter polemic sau apologetic, trebue se adăugăm, în legătură cu ceeace s'a mai spus, că argumentele susţinute de un alt vorbitor, Prof. Haldane, în favoarea materialismului şi în opoziţie cu teoria idealistă a Creaţiei, nu par deloc convingătoare pentru o persoană mai mult sau mai puţin în curent cu noulle teorii ştiinţifice. Dintre toate aceste teorii cari se referă la chestiunea noastră, teoria Quantelor, a lui Plank, poate fi considerată ca reprezentantă a lor. Acestea considerând unda de energie ca origină a materiei, pot fi denumite teorii ale undei. Prin aceste teorii moderne ale originei materiei, materialismul a suferit o înfrângere serioasă fiind sdruncinat în înşişi principiile lui de bază, pe când teoriile creaţioniste şi-au găsit justificarea ştiinţifică în ele atunci când sunt raţional interpretate. Cine asigură pe Profesorul Haldane că actul creaţiei, ca însemnând aducerea dela neființă la ființă, nu se referă la crearea acestei unde originale de energie ca origină a materiei şi a cărei origină oamenii de ştiinţă nu o pot proba? Dece Prof. Haldane găseşte o contradicţie între legile naturale şi existenţa unei Puteri creatoare? Putem fi siguri că eminentul nostru savant ar putea descrie orice lege naturală; dar este el capabil să explice cauza şi origina fiecărei legi naturale, şi dece o lege se aplică într'un fel şi nu într'altul? Dânsul afirmă că acceptarea realităţii unui Dumnezeu ca putere absolută ar implica o serie infinită de intervenţii miraculoase. Această concepţie este inconsecventă nu numai cu ştiinţa în numele căreia Dr. Haldane protestează, dar şi cu ideia justă a unui Creator divin atotştiutor. Nu pot înţelege sensul şi necesitatea unor astfel de intervenţii ale lui Dumnezeu, care creind lumea, i-a imprimat dela început legile naturale necesare pentru evoluţia naturală a Universului.

Aş mai adăuga ca un răspuns la articolul bine documentat şi interesant al Prof. Zevadovsky dela Academia ştiinţifică din U. R. S. S., citit în absenţa sa, că acest articol nu a avut legătură cu subiectul în discuţie, iar scopul său de a proba irealitatea sufletului nu a fost atins în darea de seamă prezentată asupra recentelor descoperiri biologice. Viaţa (care n'a putut încă fi produsă în laboratoare) nu este identică cu sufletul spiritual al omului, iar între sufletul animal şi între sufletul spiritual al omului este aceaşi deosebire ca între animal şi om (deosebirea dintre ambele, în oarecare măsură, este aceaşi ca între ceeace se înţelegea în filosofia platonică între termenii psihi şi pnevma). Experienţele raportate de Prof. Zevadovsky privitor la prelungirea vieţii în organele separate prin scindare de corpul viu, nu probează că ceeace teoriile spiritualiste înţeleg prin suflet ar mai exista încă în trupul menţinut în viaţă

în mod artificial. Toţi putem fi de acord că încetarea legăturii fireşti dintre organe într'un trup viu înseamnă moartea animalului după cum defineşte D. Zevadovsky moartea unui organism viu; însă la moartea omului se adaugă separaţia sufletului său spiritual de trupul mort.

Mai notăm încercarea naivă şi haotică a dlui M. Cottereau (Franţa) de a constitui un sistem himeric spiritualist ateu care ar înlocui, numai pentru a înlocui ceva, obiectele dogmelor creştine, mistica, morala şi cultul, printr'o credinţă în Univers în locul lui Dumnezeu, introducând ca ideal în locul idealului creştin tendinţa de unire a omului cu Universul, noul idol suprem. In locul moralei creştine, vorbitorul cerea introducerea unei morale seculare sau laice, care ar tinde la idolatrizarea omului. Nu se poate nega frumuseţea artistică a unui astfel de sistem în falsul său idealism. Cu toate că această nouă religiune ar putea să aibă oarecare atracţie pentru o anumită categorie de oameni în mintea cărora domneşte confuziunea şi ale căror emoţii nu pot fi stăpânite, pentru gânditori şi mai ales pentru libercugetători (în adevăratul sens al cuvântului) aceasta apare ca fiind lipsită cu totul de temei şi de seriozitate, iar creatorul sistemului ar putea inspira mai degrabă milă şi indulgenţă decât admiraţie şi convingere.

Congresul ateist, ţinut pentru prima oară în Anglia, o ţară prin excelenţă creştină şi tradiţionalistă, este un fenomen simptomatic pentru vremurile de astăzi atât de tulburi şi de confuze. Desvoltarea ateismului nu este decât un simptom al crizei spirituale prin care trece omenirea.

Ateismul prezintă un pericol serios mai ales pentru creştinii de astăzi, atât de puţini preparaţi să lupte cu încercările serioase şi să ţie piept ispitelor. Totuşi, pentru creştinism ca atare, el nu reprezintă pericol, căci acesta este veşnic ca şi cuvintele care-i stau la bază: „Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece" (Mt. 24, 35).

Dr. ADINA C. ILIESCU

MIŞCAREA LITERARĂ

I. Lupaş: UN VLĂDICĂ ROMAN NĂPĂSTUIT LA 1638. CINE PUTEA FI EL? (Analele Acad. Rom., secţia ist.) Bucureşti 1939, 19 pag. Preţul 15 Lei.

Eminentul cercetător al trecutului politic şi bisericesc al Ardealului, păr. prof. univ. Dr. I. Lupaş aduce cu fiecare carte pe care o scrie, tot mai multă lumină în legătură cu istoria noastră naţională. Aşa este cazul cu studiul de faţă, în care autorul dovedeşte că episcopul ortodox despre care mărturiseşte cronica „cea mare" a notarului Gheorghe Kraus (1607—1679) din Sighişoara că a fost martirizat de principele Gh. Rákoczi I în 1638 înaintea bisericii din Alba-Iulia, este una şi aceeaş persoană cu episcopul Dosoftei, care păstorise în Ardeal între 1622—1627, dar care, dupăcum ne arată documentele (Al. Cziple: Docum. maramurăşene..., Anale, 1915, I p. 289) a păstorit şi între 1634—38. Năpăstuirea lui e pusă şi în legătură cu nişte acte pe care vlădica le avea dela Matei Basarab al Ţării Româneşti. Gh. Şincai şi alţi scriitori mai noi, ca A. Bunea, au crezut că acest vlădică, acuzat pe nedrept şi de destrăbălare şi că ar fi tăinuit prin mănăstirile lui comori mari de bani, ar fi identic cu Ilie Iorest, despre care ştim precis că în 1638 se afla în mănăstiririle moldoveneşti şi că abia după 1640 va începe cariera sa de mare vlădică şi mucenic român. Pe de altă parte nu putea fi nici Gheorghe Ghenadie, care păstorise până la 1640, când moare de moarte naturală şi în prietenie cu Rákoczi. Cunoscându-se arghirofilia principelui Ardealului, care ştia că Dosoftei, acest episcop fugar, s'a aciuat între timp şi prin vre-o mănăstire munteană de unde va fi adus odoare bisericeşti şi bani pe care le-a ascuns — spune cronicarul Kraus — lângă râul Ţibin, în preajma satului Orlat (jud. Sibiu), iar pe de altă parte considerând şi fanatismul credinţei ortodoxe pe care se vede c'o mărturisea acest vlădică cu puteri nouă aduse din Muntenia, ne putem explica de ce în toamna lui 1638 acest arhiereu a fost desbrăcat şi biciuit în faţa bisericii din Cetatea Unirii. Cronica sârbească a lui Gh. Brancovici, care istoriseşte precis că Dosoftei se numea episcopul care a fost maltratat de Rákoczi în 1638 şi pus ca pedeapsă să zugrăvească palatul principelui dela Iernut — confirmă definitiv că persoana în chestie este vlădica Dosoftei.

Dar mai este un eveniment, pe care istoricii îl relatează în mod diferit, în legătură cu martirizarea de către Rákoczeşti a vlădicilor români. Este scena cunoscută cu botezul unui câine, scenă care i se atribue când acestui Dosoftei — cum zice Petru Maior — când lui

Sava Brancovici. De fapt, această întâmplare e un leit motiv luat după cazul patriarhului Maxim din Țarigrad, pe care e sigur că sultanul Mahomed l-a silit să boteze un câine ca fiind de legea lui. Scena a fost popularizată la noi de istoricul grec Ierotei de Monembasia († 1618), mort pe pământ românesc.

Așa încât concluzia adusă de dl I. Lupaș pune capăt acestor întrebări asupra vlădicului mort în 1638.

Preot Dr. TEODOR BODOGAE

*

Preot *Valeriu Iordăchescu*, Profesor universitar: FILOSOFIA MORALĂ (Partea generală); Iași, Institutul de arte grafice Alex. Țerek, 1939; pag. 163. Prețul 150 Lei.

Necesitatea precum și utilitatea moralei, este incomensurabilă pentru viața omenească; bine înțeles considerând-o ca disciplină care definește și califică actele omenești în raport cu scopul ultim al omului.

Omul este o ființă morală prin definiție, care are, nativ, sădite anumite legi morale, în structura sa sufletească, ale căror postulate trebue să le îndeplinească în mod inexorabil. Morala nu e o invenție, ci decurge în mod necesar din natura omenească, trebuind doar ca datele ei să le confruntăm cu cerințele rațiunii și să demonstrăm conformitatea principiilor ei cu natura omenească. La puterile morale native se adaugă legea morală scrisă; aceasta în vederea desăvârșirii și călăuzirii omului spre scopul lui ultim.

Sociologia, prin reprezentanții ei E. Durkheim și Levy Brühl, a încercat să fundamenteze morala pe date pur sociale, substituind-o cu o știință a moravurilor. Știința moravurilor se distanțează însă considerabil de morală, ea studiind ceeace este, câtă vreme *morala studiază ceeace ar trebui să fie*, adică idealul moral al omului. In morală au precădere, în determinarea faptelor omenești, conștiința și libertatea morală, pe când în știința moravurilor un determinism riguros dirijează moralitatea, ca în orice domeniu științific. Sociologii cari militează pentru reducerea moralei la o știință a moravurilor, nesocotesc contribuția personală a omului în săvârșirea actului moral, ignorează procesul interior al cernerii și acceptării regulei morale, din care ia naștere actul. Conform moralei, însă, actul moral e ireductibil la influințe sociale.

Problema ireductibilității moralei la o știință a moravurilor a fost desbătută și la noi (C. Pavel, Em. Vasilescu, Șerban Ionescu ș. a.). Studiile referitoare la această problemă constitue răspunsuri documentate la atacurile sociologilor poziviști, fără să statornicească însă un sistem de morală integrală, adică fără să alcătuiască un tratat de morală privitor atât la principiile teoretice cât și la aplicarea lor practică.

Studiile de Teologie Morală, pe cari le avem în literatura teologică ortodoxă, au fost întocmite după criterii științifice și au îndeplinit un rol important în învățământul religios. Azi însă s'au ivit noui probleme și mai ales noui atacuri, cari trebue spulberate, cu

argumente raționale și scripturistice, legitimând temeinicia moralei creștine.

Studiul recent al Păr. Prof. Valeriu Iordăchescu, intitulat *„Filosofia morală“* satisface această necesitate, îmbrățișând problema morală — sub aspect principial — în punctele ei mai caracteristice și considerând morala ca *„Știința valorilor și legilor morale“* (p. 29).

Autorul, pornind dela legile morale, cari au un caracter rațional, consideră morala ca făcând parte din filosofie, din filosofia critică, și o conexează în mod necesar cu metafizica. „Categoria fundamentală în morală este *ideia de bine*. De ideia de bine depind toate celelalte date ale moralei. Ori ideia de bine este imposibil de conceput fără ideia despre natura și scopul omului. Ideile de natură și scop sunt esențialmente metafizice“ (Prefață V—VI). Ceeace însă este demn de a fi semnalat e faptul că păr. prof. V. Iordăchescu nu consideră morala ca produs al rațiunii, așa cum făceau cunoscutele sisteme de morală filosofică (sensualistă, utilitară, evoluționistă etc.), ci accentuiază că „primul principiu și ultimul fundament al moralei este Dumnezeu“.

Incontestabil că în creștinism morala se prezintă ca expresie a supranaturalului; dar supranaturalul nu desființează natura, ci o complectează. De aceea creștinismul a cultivat filosofia și a întrebuințat arma ei — rațiunea — pentru respingerea atacurilor pornite din gândirea sceptică contimporană. Atacurile îndreptate contra rațiunii, indirect sunt îndreptate și contra credinței supranaturale, care nu se poate realiza fără un minimum de raționalitate... credința creștină cuprinde implicit și o bază de raționalitate, deci morala creștină va cuprinde și ea o bază rațională (Prefață VIII). Caracteristic, în acest tratat, este tocmai această îmbinare salutară între datele naturii raționale și datele supranaturale.

Lucrarea păr. V. Iordăchescu desbate următoarele probleme; I Morala, II Conștiința morală, III Valoarea conștiinței moralei, IV Educabilitatea conștiinței morale, V Esența și normele binelui moral. VI Virtutea, VII Dreptul și VIII Moralitatea subiectivă.

Problemele înfățișate în această carte au format obiect de cercetare și de discuție și în alte discipline (drept, sociologie, psihologie etc....) dar aici soluționarea lor era adeseori — dacă nu întotdeauna — unilaterală, aceasta fiindcă au ignorat „primul principiu“ — după cum se exprimă autorul — pe Dumnezeu. Păr. V. Iordăchescu — cu logica-i impecabilă și cu cultura vastă de care dispune — analizând soluțiunile unilaterale ale diferitelor sisteme de morală, arată șubrezenia lor științifică și demonstrează că viața morală domină atât viața biologică, cât și utilitară, socială, estetică și politică a omului (p. 99). Persoana morală a omului are un rol preponderent în determinarea și valorificarea faptelor omenești. Deci tocmai contrar celor susținute de sociologii pozitiviști, cari condiționau moralitatea de influințele diverse ale vieții sociale.

Preot IOAN BUNEA

Preot Prof. Dr. *V. Gh. Sibiescu:* IMPĂRATUL IUSTINIAN I ŞI EREZIILE (Biblioteca Teologică), Bucureşti 1938, pag. XXXII+208, Preţul 140 Lei.

Păr. V. Gh. Sibiescu, un harnic colaborator al Revistei Teologice, a îmbogăţit literatura de istorie bisericească universală cu o preţioasă lucrare monografică asupra împăratului Iustinian I şi a atitudinii sale faţă de ereziile vremii. Autorul, cu mult spirit critic, a utilizat o vastă literatură de specialitate şi din imensul material strâns, a reuşit să ne dea imaginea veridică a marelui „Bazileu", care pe lângă că a fost un victorios în răsboaie, un fin diplomat şi un mare legiuitor, a mai fost şi un fervent apologet, cu vorba şi cu fapta, al dreptei credinţe, şi un vajnic luptător împotriva ereziilor religioase ale vremii. Şi, sub ipostasul acesta din urmă, împăratul Iustinian I este puţin cunoscut la noi. Această împrejurare ne face să salutăm cu multă bucurie lucrarea păr. Sibiescu.

In introducere, autorul arată caracterul religios al imperiului bizantin, căci: „Nicăeri ca la Bizanţ tronul şi altarul n'au fost aşa de indisolubil unite". Se arată apoi pregătirea teologică a lui Iustinian, care a fost foarte solidă şi care explică cum acest împărat a putut scrie tratate de teologie şi să ia parte activă la discuţiile hristologice aşa de subtile, cari s'au purtat în timpul său. Dupăce autorul arată situaţia religioasă a imperiului la urcarea pe tron a lui Iustinian I, ne înfăţişază în capitolele următoare atitudinea împăratului, deci a statului bizantin, faţă de ereticii vremii: monofiziţi, origenişti, arianişti, manihei etc. La urmă, autorul nu uită să arate atitudinea lui Iustinian I şi faţă de evrei, samarineni şi păgâni, prin închiderea şcoalei filosofice păgâne din Atena.

Şi acum se pune întrebarea: ce interes prezintă pentru noi cei de azi, pentru cercul mai larg al ortodocşilor români, această carte? Este ea destinată numai specialiştilor, numai savanţilor? Hotărît că nu. Şi iată pentruce: Iustinian a fost unul din cei mai mari împăraţi ortodocşi, iar imperiul bizantin — chiar dacă n'a fost un stat ideal — a fost totuşi prin definiţie un stat creştin. E firesc deci ca aceste două realităţi istorice să ne intereseze în gradul cel mai înalt pe noi Românii, cari ne-am desvoltat bisericeşte sub sfera de influinţă a Bizanţului. N'avem noi un rege ortodox şi statul nostru nu e oare un stat hotărît creştin? Mai mult încă: Biserica ort. rom. prin situaţia ei de azi, prin numărul credincioşilor ei, prin prestigiul ei cultural, nu e menită să joace un mare rol în destinele ortodoxiei ecumenice? Fără îndoială că da. Chiar un filosof de talia lui Keyserling, a profeţit că în România bizantinismul poate să renască şi să ajungă la cea mai înaltă expresie. Iar marele Crainic al orientării româneşti, în rugăciunea ce o înălţa către Dumnezeu, pentru Regele Carol II, vorbea astfel:

„Miluie-l Doamne pe rege,
„Mantie împărătească,
„Gloria ta ocrotească
„Statul acesta creştin
„Noul tău tron bizantin".

E de cea mai mare importanță pentru noi să cunoaștem strălucirea lui Iustinian și structura creștină a imperiului bizantin.

Este adevărat că atunci când pui față în față vremurile noastre cu vremurile lui Iustinian, involuntar îți vine în minte exclamația virgiliană: „Quantum mutatus ab illo". Și într'adevăr, multe s'au schimbat de atunci.

Insaşi noțiunea de erezie și-a dobândit o mai mare preciziune. Apoi metodele de combatere a sectelor încă s'a] modificat mult. Multe din mijloace utilizate de Iustinian contra ereziilor sunt azi anacronice și perimate... Și totuși, dacă multe s'au schimbat de atunci, a mai rămas ceva aproape neschimbat și anume: problema sectelor. Și noi avem azi secte, aproape tot așa de multe ca și pe vremea lui Iustinian I. El însă a știut să le lichideze, măcar în parte. Noi oscilăm încă în căutarea de soluții. Cartea Păr. Sibiescu e plină de sugestii și pentru vremea noastră. Să nu uităm că din cele trecute vremi trebue să le cunoaștem pe cele viitoare. Și acesta este un motiv în plus pentru care recomandăm cu căldură cartea păr. Sibiescu.

Preot AUREL RADU

I. Lupaş: DOCTORUL IOAN PIUARIU-MOLNAR, viața și opera lui (1749—1815), (Analele Academiei Române), București, 1939, pag. 45 (ultimele 20 pag. numai documente). Prețul 30 Lei.

In viața sbuciumată de care au avut parte Românii ortodocși ai veacului al XVIII-lea, figura doctorului Ion Piuariu-Molnar, ajuns profesor de oculistică la universitatea din Cluj, este dintre cele mai semnificative. Fiu al marelui mucenic pentru credință protopopul Ion Piuariu (Popa Tunsu) din Sadu, acest strălucit reprezentant al științei românești — primul profesor român la universitatea din Cluj — este, pe lângă darul doftoriei sale, adesea împărțit „fără de arginți" săracilor, și o remarcabilă personalitate culturală. Autor al frumosului tratat de stupărie „Economia stupilor", tipărit la Viena în 1785 și retipărit în 1808 la Sibiu, ca și al unei gramatici germano-române (în l. germană, Viena, 1788), al unei cărți de Retorică (Pesta 1798) și traducător al unei „Istorii universale adică de obște" (Buda 1800) — Ioan Piuariu este acela care în timpul jalbelor românești la Viena, din cursul anilor 1791—2, dă mai mult sprijin doleanțelor naționale. Dragostea lui de neam se vede și de acolo că el a avut cel dintâi ideea scoaterii unui ziar românesc pentru frații lui din Ardeal. Deși a fost oprit de contele Bánffi, guvernatorul Ardealului, el tot nu s'a lăsat, unindu-și mai târziu eforturile cu bănățeanul Paul Iorgovici.

Iată dece suntem adânc mulțumitori păr. prof. univ. I. Lupaș că a adunat într'o broșură studii anterioare și date mai noui pentru conturarea vieții și operei acestui mare învățat și mare iubitor de neam.

Preot Dr. TEODOR BODOGAE

CRONICA

MANIFESTAŢIILE ORTODOXE DIN ŢARA ZARANDULUI, SIGHET, BLAJ, CLUJ ŞI ARAD. Toamna aceasta ne-a hărăzit bucuriile unui buchet de manifestaţii ortodoxe româneşti cari s'au desfăşurat, cam deodată, în diferite puncte de-o netăgăduită valoare „strategică" spirituală ale pământului strămoşesc de dincoace de munţi. Insemnătatea acestor praznice organizate de Biserica noastră şi prezidate mai toate de înalţii Ierarhi, depăşeşte realizările cari au prilejuit programarea lor, precum şi atmosfera de mare însufleţire în care au decurs. Ele sunt vrednice de reţinut mai presus de toate prin mărturisirile de credinţă în Dumnezeul părinţilor noştri şi'n steaua Patriei, cari s'au rostit în cadrul lor, şi prin ecoul pe care l-au avut acestea în rândurile conştiinţelor româneşti de pretutindenea. Am asistat cu sufletul descompus în lacrimi la pilduitoarea lecţie de înfrăţire pe care ne-au administrat-o tuturor — şi în serie — mai marii Bisericii şi capii autorităţii de stat, cari astăzi mai mult decât altă dată au înţeles să fie pe-o vorbă: cât mai aproape de credinţa strămoşască şi de sufletul neamului! Să începem deci.

La mijlocul lunii Octomvrie a. c. — în zilele de 13—16 — I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului poposea in mijlocul credincioşilor Săi din Ţara Zarandului. Trei biserici noui — Brad, Ruda şi Bucureşti — ridicate prin râvna localnicilor şi a societăţii miniere „Mica", în fruntea căreia stă strălucitul intelectual ortodox român dl Ing. *Ion Gigurtu*, aşteptau să fie târnosite. Toate satele din jur au luat parte la sfintele slujbe, în straie şi suflete gătite de sărbătoare. Predicile rostite de I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* în faţa miilor de oameni, calde şi cuceritoare ca deobiceiu, au culminat în cuvântarea de puternice incizii în actual şi de reconfortantă cuminecare cu trecutul pe care a ţinut-o la căpătâiul Iancului, după parastasul ce s'a oficiat acolo pentru odihna sufletului eroului tribun. Să piară dintre noi toată vrajba şi ca un singur om, să fim gata cu toţii să apărăm moştenirea înaintaşilor — iată în câteva cuvinte îndemnul puternic ca un legământ care a răsunat „colo'n munţii Ţebei"... Vremurile tulburi pe cari le răsbatem, ne impun tuturor o altă conduită decât aceea care am arătat-o faţă de realităţile româneşti în perioada de pace şi berechet pe care a întrerupt-o atât de dramatic un îndepărtat bubuit de tun.

Pe când I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* incendia conştiinţele moţilor cu graiul Său muiat în unda Scripturii şi'n alvia istoriei neamului românesc, Maramureşenii prăznuiau dobândirea unei noui isbânzi ortodoxe, care i-a cercetat la scurtă trecere de vreme după

cea prilejuită de reînfiinţarea Episcopiei ortodoxe dela Sighet şi de aşezarea în scaun a păstorului ei firesc. După două veacuri de silită tăcere, clopotele reînviatei Episcopii ortodoxe a Maramureşului şi-au redeschis graiul Duminecă 14 Octomvrie a. c. Silinţele binecuvântate ale P. Sf. Episcop *Dr. Vasile Stan*, le-a slobozit din robie. P. Sf. Episcop *Dr. Nicolae Popoviciu* al Orăzii şi P. Sf. Arhiereu-vicar *Eugeniu Suceveanu*, au cuvântat norodului întrunit la praznic, alături de P. Sf. Episcop *Vasile*.

Rănile pricinuite de stăpânitorii maşteri de altădată, se tămăduiesc tot câte una. Când oare le vom vedea stârpite cu totul? Dar să nu pierdem nădejdea. Căci iată, cu osteneli şi cu inimă bună am ajuns să avem dangăt de clopote ortodoxe la frumoasa noastră biserică din Blaj. Am străbătut şi'n această cetate care ne-a rezistat atâta. Dumnezeu ne-a rânduit bucuria de-a obţine ceeace ni se cuvenea de mult. Atâta tot! Lui i-au mulţumit preoţii cari au făcut sfinţirea clopotelor în sobor măreţ, în frunte cu P. C. Prot. *Tr. Scorobeţ*, consilier arhiepiscopesc, delegatul I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae*, în dimineaţa zilei de Duminecă 22 Octomvrie a. c.

Două săptămâni mai târziu, strădalnicul Episcop al Clujului P. Sf. Sa *Nicolae Colan*, inaugura sărbătoreşte paraclisul şi noul local al Academiei teologice ortodoxe de acolo. Intreaga elită intelectuală din capitala Ardealului, în frunte cu P. Sf. Episcop unit *Iuliu Hossu*, dl Consilier Regal *Al. Vaida-Voevod* şi dnii Miniştri *Petre Andrei* şi *Traian Pop*, a luat parte la Liturghia arhierească ce s'a oficiat cu acel prilej. P. Sf. Episcop *Nicolae Colan* a arătat cu căldură apostolică şi cu cunoscuta-i pricepere de om al şcoalei, ţelurile de azi şi de totdeauna ale învăţământului ce se predă în Academiile teologice din Ardeal. Dl Ministru al Educaţiei Naţionale a adus un impresionant omagiu credinţei care toate le biruie. Spovedania dsale ne îngădue să nădăjduim că neajunsurile pe cari le îndură de vreme îndelungată aceste merituoase instituţii de învăţătură şi educaţie creştinească şi românească, vor fi înlăturate. Nu vrem nimic mai mult decât plinirea grabnică a făgăduinţei făcute de dl Ministru Andrei la solemnităţile dela Cluj: *„pentru toţi cei buni şi harnici, concursul meu va fi nelimitat"*.

In aceeaşi zi de sărbătoare, la Arad, P. Sf. Episcop *Dr. Andrei Magieru* târnosea catedrala episcopală, care a suferit o reparaţie radicală. In asistenţă, P. Sf. Episcop *Nicolae* al Orăzii şi dnii Miniştrii *Nicolae Zigre* şi *Silviu Dragomir*. Dl Ministru al Cultelor şi Artelor a elogiat după cuviinţă rolul Bisericii noastre în lupta pentru libertate, subliniind că întreaga viaţă publică a românilor ardeleni a pornit şi s'a alimentat din cercurile bisericeşti. Dl Ministru al minorităţilor a făcut un cald apel la înfrăţirea tuturor cetăţenilor români, fără deosebire de origine etnică, arătând că România rotundă este o realitate pe care nici generaţiile prezente şi nici cele viitoare n'o vor putea nărui. Românul e stăpân în Ţara lui. Ceilalţi pot vieţui în pace alăturea de noi — dar nu peste capetele noastre.

Seara, dl Prof. univ. *Nichifor Crainic* a ţinut o conferinţă intitulată: „Regele şi Biserica".

Iată foarte sumar expuse manifestaţiile în chestiune. Toate ne-au reabilitat încrederea în Dumnezeu şi'n trăinicia neamului. Şi ca atare, toate au fost nişte adevărate expediţii de pedepsire a necredinţei şi vrajbei cari au pustiit până de curând atâtea suflete.

INFIINŢAREA MITROPOLIEI OLTENIEI ŞI A EPISCOPIEI TIMIŞOAREI a devenit fapt împlinit. Sf. Sinod adoptând proiectul ce i-a fost prezentat în sesiunea din toamna aceasta, dl Ministru al Cultelor şi Artelor *Dr. Nicolae Zigre* a întocmit cuvenitele Decrete-legi, cari au fost semnate de Majestatea Sa Regele *Carol II.*

Mitropolia Olteniei, Râmnicului şi *Severinului*, cu reşedinţa în Craiova, are ca sufragane Arhiepiscopia nou înfiinţată a Craiovei şi Episcopia Argeşului în întinderea ei actuală. Mănăstirea Argeşului a fost declarată „Criptă a Familiei Regale a României", rămânând mai departe sub jurisdicţia canonică a Episcopului de Argeş. Până la zidirea unei catedrale episcopale, Episcopul Argeşului va folosi în acest scop una din bisericile parohiale din Curtea de Argeş. Mitropolia Olteniei va avea un Arhiereu vicar care va purta titlul de „Râmniceanul". Biserica „Sf. Dumitru" din Craiova devine catedrală arhiepiscopală. Episcopia Râmnicului Noului Severin se desfiinţează. Personalul şi toată averea ei trec la Craiova.

Potrivit art. 8 al Decretului-lege în chestiune, I. P. Sf. Patriarh *Nicodim* a desemnat ca locţiitor de arhiepiscop şi mitropolit al Olteniei, până la alegerea titularului ei, pe P. Sf. Arhiereu *Dr. Irineu Mihălcescu*, a cărui instalare s'a făcut cu mare solemnitate Duminecă 12 Noemvrie a. c.

Episcopia ortodoxă română a Timişoarei, cu reşedinţa în Timişoara — sufragană a Mitropoliei Ardealului — va cuprinde toate parohiile de pe teritoriul judeţului Timiş-Torontal, precum şi parohiile din protopopiatele Belinţ, Balinţ şi Birchiş, cari se află pe teritoriul judeţului Severin. Locţiitorul de Episcop urmează să fie numit de I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului.

Prin înfiinţarea Mitropoliei Olteniei, se plineşte făgăduinţa făcută de Majestatea Sa Regele *Carol II*, cu prilejul comemorării centenarului primului Rege al Românilor, care a avut loc la Turnu-Severin, în 8 Maiu a. c. Şi încă ceva: reînvie Mitropolia olteană care a existat în veacul XIV.

I-a fost rânduit apoi Augustului nostru *Suveran* să înfăptuiască testamentul marelui Mitropolit *Andrei Şaguna*, care a luptat o viaţă întreagă ca să înfiinţeze o Episcopie la Timişoara. Nereuşindu-i acest plan, a legat prin testament pe urmaşii săi să continue lupta şi a lăsat un fond pentru înzestrarea viitoarei Episcopii. Ajutate de românii bănăţeni, forurile superioare bisericeşti au cerut în repetate rânduri guvernului ungar (1900, 1903, 1906 şi 1909) şi apoi celui român (1920, 1921, 1924 şi 1927), înfiinţarea acestei Episcopii.

Acum, prima parte a luptei s'a sfârşit. Dăm slavă lui Dumnezeu, Majestăţii Sale Regelui Carol II, I. P. Sf. Mitropolit Nicolae al Ardealului şi tuturor celorce au contribuit la realizarea gândului şagunian. Partea a doua a luptei — şi cea mai importantă — începe deodată cu alegerea primului Episcop al Timişoarei, pe care-l dorim cât mai vrednic.

I. P. SF. Dr. IRINEU MIHĂLCESCU MITROPOLIT AL MOLDOVEI ŞI SUCEVEI. Iată o veste care ne-a umplut inimile de bucurie — şi de cele mai bune nădejdi. Gloriosul scaun mitropolitan al Moldovei şi Sucevei — văduvit prin chemarea I. P. Sf. *Nicodim* la cârma Patriarhiei ortodoxe române — şi-a dobândit păstor vrednic de tradiţia-i măreaţă Miercuri 29 Noemvrie a. c.

După îndătinata invocare a Sf. Duh, care s'a oficiat în catedrala patriarhală, Colegiul electoral pentru alegerea noului Mitropolit al Moldovei şi Sucevei, s'a întrunit în sala de şedinţe a Camerei deputaţilor, sub preşidenţia I. P. Sf. Patriarh *Nicodim*. Dl Prof. *Ion I. Nistor,* Ministrul Cultelor şi Artelor, a citit Mesajul Regal, după care s'a făcut votarea. Procedându-se la despuierea scrutinului, s'a constatat că au întrunit: I. P. Sf. Arhiepiscop-locotenent Dr. *Irineu Mihălcescu* 121 voturi; I. P. C. Arhim. Scriban, 17; P. Sf. Episcop Tit al Hotinului, 7; P. Sf. Gherontie al Tomisului, 2 ş. a. m. d. In baza acestui rezultat, I. P. Sf. Patriarh *Nicodim* a proclamat ales ca Arhiepiscop al Iaşilor şi Mitropolit al Moldovei şi Sucevei pe I. P. Sf. Sa Dr. *Irineu Mihălcescu.*

Noul Mitropolit al Moldovei este una dintre cele mai strălucite feţe bisericeşti pe cari le avem astăzi. Cărturar productiv, teolog profund şi original, I. P. Sf. Mitropolit *Irineu* este mai presus de toate un adevărat caracter creştin şi-un suflet distins. S'a născut la 24 Aprilie 1874, în Pătârlagele (Buzău). Studiile teologice şi le-a făcut la Seminarul central şi la Facultatea de Teologie din Bucureşti, care l-a proclamat licenţiat în Teologie la 21 Iunie 1899, în baza unei teze care a făcut vâlvă: „Sinodul al III-lea ecumenic ţinut la Efes la anul 431 d. H.". Dupăce a făcut studii de specialitate la Berlin şi Leipzig — unde a luat în 1903 doctoratul în filosofie cu menţiunea „summa cum laude" — la 1 Iunie 1904 a fost numit profesor de apologetică şi dogmatică la Facultatea de Teologie din Bucureşti, pe care a onorat-o ca nimeni altul. Activitatea Sa ştiinţifică e considerabilă (vezi „Revista Teologică" XXIV, 1934 p. 217—219). Iubit şi preţuit unanim, dupăce a păstorit vremelnic, ca locţiitor, Episcopia Râmnicului Noului Severin — şi apoi Mitropolia Olteniei — I. P. Sf. Sa ocupă, încărcat de prestigiu, jeţul mitropolitan al Moldovei, însoţit de simpatia tuturor fiilor Bisericii noastre. Suntem siguri că-l va onora cu priceperea şi devotamentul pe cari i le cunoaştem!

ALEGEREA PRIMULUI MITROPOLIT AL OLTENIEI s'a făcut, cu ceremonialul îndătinat, în 30 Noemvrie a. c. Rezultatul votului

este următorul: P. Sf. Episcop *Nifon* al Huşilor a întrunit 120 voturi; I. P. C. Arhim. Scriban, 6; P. Sf. Arhiereu Galaction Silistreanul, 5; P. Sf. Episcop Tit al Hotinului, 3; P. Sf. Emilian Târgovişteanul, 2 ş. a. m. d. A fost proclamat ales P. Sf. *Nifon Criveanu*.

Primul Mitropolit al Olteniei este un ierarh cult şi de-o evlavie recunoscută. Activitatea pe care a desfăşurat-o ca Arhiereu — vicar al fostei Episcopii a Râmnicului Noului Severin (1929—1934) şi apoi ca Episcop al Huşilor (1934—1939), ne-a făcut să întrezărim de mult că-i sunt rezervate însărcinări mai înalte. I. P. Sf. Mitropolit *Nifon* este chemat să îndeplinească o operă grea ca toate începuturile. Nu ne îndoim că o va duce la bun sfârşit. Dumnezeu să-i ajute!

PRĂZNUIREA PATRONULUI ACADEMIEI TEOLOGICE „ANDREIANE" DIN SIBIU, s'a făcut şi în acest an, cu fastul cuvenit, în seara zilei de pomenire a Sf. Apostol Andrei (30 Noemvrie a. c.). Societatea de lectură „Andrei Şaguna" a studenţilor Academiei, a organizat din acest prilej un foarte reuşit festival.

Serbarea s'a început cu imnul „La mormântul Marelui Andreiu" de D. Cunţan, executat de corul studenţilor teologi, dirijat de Păr. Prof. Petru Gherman.

In cuvântul de deschidere, Păr. Prof. Dr. *Grigorie T. Marcu*, preşedintele de onoare al Societăţii studenţilor, a zugrăvit pe „Şaguna ocârmuitor politic", stăruind asupra îndemnurilor la înfrăţire pe cari nemuritorul Ierarh le-a dat contimporanilor şi urmaşilor lui.

Studentul din anul IV Cornel Dascăl, a citit o conferinţă intitulată „Dumnezeu în lume". Bogată în idei, impecabilă ca formă şi străbătută de-o caldă simţire religioasă, conferinţa a făcut o vie impresie asupra selectei asistenţe.

Au plăcut mult poeziile declamate de studenţii Şt. Tascian an II şi Vasile Ursucaş an III. Prima, intitulată „Marelui Şaguna", declamată de autor, o publicăm în fascicolul acesta. Cealaltă, „Decebal către popor" de Gh. Coşbuc, a stârnit aplauze furtunoase.

Conducerea artistică a Păr. Prof. *Petru Gherman*, merită toată lauda. Două din bucăţile corale programate — „Blândul Păstor" şi „Ardealul" — sunt compoziţii proprii ale P. C. Sale, de-o valoare remarcabilă.

Impresia pe care am desprins'o din această însufleţită sărbătorire, e excelentă. Academia noastră teologică „Andreiană" oferă an de an, cu prilejul săbătoririi patronului ei, alte şi alte surprize. Nivelul producţiunilor, atât de apreciate de societatea sibiană, e tot mai reuşit.

In numele I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae*, reţinut altundeva de importante chestiuni bisericeşti, Păr Consilier arhiepiscopesc Dr. *Andrei Gâlea* a lăudat străduinţele Academiei teologice „Andreiane" şi a transmis tuturor binecuvântările Arhipăstorului.

Serbarea s'a încheiat cu intonarea Imnului Regal.

NOTE ŞI INFORMAŢII

ATOTMILOSTIVUL Dumnezeu să ne dăruiască un an mai bun decât cel care sfârşeşte acum, un an de pace înlăuntrul şi înafara hotarelor Ţării noastre scumpe, un an de deplină şi definitivă bunăvoire între oameni, ca aceea pe care o vesteau îngerii întruniţi la căpătâiul Pruncului dumnezeesc ce s'a născut în ieslea din Betleem.

Colaboratori, cititori şi prieteni ai revistei noastre, de pretutindenea, împreunaţi mâinile întru frângere de inimă! Cumpăna vremii pe care o străbatem, ne impune tuturor să înlocuim de astădată îndătinatele urări de Crăciun şi Anul nou pe cari le adresăm semenilor noştri, cu rugăciuni fierbinţi către Părintele milelor, ca să îndepărteze dela noi năpasta ce s'a abătut asupra unei mari părţi a lumii.

Auzi-ne Doamne, auzi-ne...!

-o-

DEMISIONÂND guvernul prezidat de dl C. Argetoianu, *Suveranul* a însărcinat cu alcătuirea noului cabinet pe dl Consilier Regal *Gheorghe Tătărescu*. Ministerul Cultelor şi Artelor a fost încredinţat dlui Prof. *Ion I. Nistor*, rectorul Universităţii din Cernăuţi, ale cărui eminente calităţi sufleteşti ne îndreptăţesc să aşteptăm cele mai bune rezultate de pe urma activităţii dsale. Cunoaştem omul şi-i cunoaştem tot atât de bine intenţiile. Dumnezeu să-i ajute!

Aceleaşi bune urări i le facem dlui Prof. *Petre Andrei*, care păstrează mai departe portofoliul Educaţiei naţionale.

Remarcăm cu bucurie prezenţa în guvern a dlor Prof. *Silviu Dragomir* (minorităţi) şi Ing. *Ion P. Gigurtu* (lucrări publice şi comunicaţii), de-ale căror bune simţăminte ce le nutresc faţă de credinţa strămoşească am avut prilejul să ne convingem ades.

Dar mai presus de toate salutăm cu bucurie alegerea premierului. Dl *Gh. Tătărescu*, în fructuoasa dsale guvernare de 4 ani, n'a domnit ci *a lucrat*. Astăzi vine să-şi continue opera, sub semnul înoitor al F R N. Dar şi în împrejurări nespus de grele. Energia dsale le va birui, iar tactul de care dispune îi va uşura realizarea operei de înfrăţire în interior şi de sporire a vazei noastre peste hotare. In cuvântarea programatică pe care a rostit-o dsa la microfon Marţi 28 Nov. a. c., am simţit duduind o înaltă conştiinţă a răspunderii ce şi-a luat-o. Ţara i-o poate uşura — şi *trebue* să i-o uşureze. Cum? Sprijinind din tot sufletul *„armistiţiul patimilor"* pe care l-a proclamat dsa, făcând să amuţească toate gâlcevile şi unindu-ne puterile într'un efort magnific pentru întărirea şi apărarea Patriei noastre scumpe.

In opera de împăciuire lăuntrică şi de ajutorare a celorce sufăr, dl Prim-ministru Tătărescu îi rezervă Bisericii

noastre un rol de frunte. Ea şi-l va îndeplini cu tot devotamentul şi cu atât mai vârtos cu cât actualul premier nu a nesocotit niciodată multiplele ei nevoi.

-o-

CU prilejul deschiderii festive a cursurilor Universităţii „Regele Ferdinand I" din Cluj, dl Prof. univ. Dr. *Ioan Lupaş* a rostit o extrem de instructivă lecţie inaugurală despre *Valoarea educativă a istoriei naţionale.* Conferinţa dsale a apărut în ziarul „Tribuna" din Cluj (nr. 252 a. c. şi urm.) Bine ar fi s'o avem reprodusă în broşură, ca să poată fi pusă în mâinile tineretului şcolar. Căci pentru acesta a vorbit eminentul academician, aşa de fericit inspirat în alegerea subiectului pe care l-a aşezat la temelia noului an universitar.

Mai mult decât alte studii, istoria „nu este de importanţă şi de neapărată trebuinţă numai pentru oamenii de specialitate — viitori dascăli de istorie şi arhivari — ci pentru toate categoriile de cetăţeni, putând contribui la educaţia sufletească şi la îndrumarea practică a tuturor". A tineretului în special.

Asupra acestui adevăr, dl Prof. Lupaş stăruie precum urmează: „Dintre toate scopurile de ordin practic-educativ, pe cari le poate servi studiul istoriei naţionale, cel mai indicat este acela de a contribui la pregătirea sufletească a generaţiilor tinere, inoculându-le zi de zi simţul răspunderii şi conştiinţa datoriilor, a tuturor datoriilor, faţă de Neamul şi Statul român, cultivând în sufletul lor patriotismul devotat, astfel ca intrând în lupta vieţii, să-şi poată îndeplini cât mai bine funcţiunea de cetăţeni. După o definiţie a lui Mihail Eminescu patriotismul nu este numai iubirea pământului, în care te-ai născut, ci mai ales *iubirea trecutului fără de care nu există iubire de ţară*".

Vă place? Şi mie!

-o-

VIAŢA ILUSTRATĂ, excelenta revistă a P. Sf. Episcop *Nicolae Colan* al Vadului, Feleacului şi Clujului, îşi îmbogăţeşte pe zi ce merge rodul gândurilor bune pe cari le risipeşte în obştea românească, precum şi atrăgătoarele podoabe ale învelişului ei exterior. Unica revistă de familie pe care o avem — de familie care simte creştineşte şi româneşte — „Viaţa Ilustrată" este o adevărată revelaţie în publicistica românească. Sentimentul religios şi patriotismul luminat îşi găsesc în paginile ei expresii de-o cuceritoare frumuseţe, pentru minte şi pentru inimă deopotrivă. Lucrul bun pe care-l plineşte ea în zilele noastre, nu poate fi înlocuit de nici o altă publicaţie.

Iată de ce ne luăm voie să sfătuim pe toţi prietenii şi cititorii noştri cari încă n'au abonat-o, s'o introducă în căminul lor cu toată încrederea. E cel mai potrivit dar pe care-l putem face celor dragi ai noştri, de anul nou 1940.

-o-

MĂRIA Sa *Mihai* Marele Voevod de Alba-Iulia, Moştenitorul Tronului României, a devenit major în ziua de 25 Octomvrie a. c., când a împlinit vârsta de 18 ani. Ţara întreagă,

cu mic cu mare, a prăznuit acest eveniment important din viaţa Prinţului nădejdilor româneşti şi i-a făcut cele mai entuziaste urări. Educaţia îngrijită pe care o primeşte Măria Sa, sub directa supraveghere a M. Sale Regelui *Carol II*, este cea mai bună chezăşie, pentru noi toţi, că frânele Ţării vor ajunge — când va rândui Dumnezeu — pe mâini bune.

Majoratul i-a adus Măriei Sale Marelui Voevod *Mihai*, în mod automat, senatoria de drept şi calitatea de membru al Academiei Române.

La mulţi ani, Măria Ta!

-o-

SIBIUL ortodox în centrul atenţiunii obşteşti — iată un adevăr pe care-l rostesc alţii. Noi îl reproducem numai. Il reproducem cu bucurie — dar fără trufie. Am constatat de mult că publicaţiile noastre bisericeşti, ideile răspândite prin ele şi'n general toate manifestările ostenitorilor dela centrul Mitropoliei noastre, se bucură de-un interes cald şi de aprecieri unanime în rândurile tuturor celorce sunt sincer preocupaţi de întărirea Ortodoxiei naţionale şi de sporirea înrâuririi ei binecuvântate asupra poporului nostru.

Ştim că bunele aprecieri cari se rostesc ades la adresa lucrului nostru ne obligă să aprindem darul (cf. II Tim. 1, 6) şi să nu stingem duhul (cf. I Tes. 5, 19). Ştim... dar nu ne temem. În Hristos, Celce ne îmbracă întru putere, şi povăţuiţi îndeaproape de incomparabilul nostru Chiriarh, noi continuăm să ne purtăm sarcinile cu râvnă şi cu tragere de inimă. Iată tot secretul izbânzilor noastre — adică ale Bisericii şi neamului pentru cari ne trudim deopotrivă şi în toată bunăvremea.

-o-

SERIA TEOLOGICĂ, selecta colecţie ştiinţifică întemeiată şi îndrumată de I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului, s'a înavuţit recent cu o nouă lucrare de-o valoare necontestată şi de dimensiuni apreciabile: „Pocăinţa", studiu de documentare teologică şi practică. Autorul ei, preţuitul nostru prieten şi colaborator Păr. Dr. *Ilarion V. Felea*, profesor la Academia teologică din Arad şi redactor al revistei „Biserica şi Şcoala", a fost proclamat cu mare laudă, pe baza acestei lucrări, doctor al facultăţii de teologie din Bucureşti, în 30 Octomvrie a. c. Felicitarea cordială pe care i-o trimitem, este aşadar îndoită: pentru cartea tipărită şi pentru supremul titlu academic pe care l-a obţinut.

Aspra lucrării vom reveni în curând, după obiceiu şi după cuviinţă. Până atunci o recomandăm călduros spre îndelungă ispitire, cu atât mai vârtos cu cât tocmai acum ne aflăm în plin post al Crăciunului.

-o-

BINECUNOSCUTUL academician, dl Prof. *Sextil Puşcariu*, dela Universitatea din Cluj, a fost ales nu demult membru corespondent al Academiei de Ştiinţe din Berlin („Preussische Akademie der Wissenschaften"). Inalta distincţie de care s'a învrednicit a se împărtăşi

cel mai mare filolog român pe care-l avem astăzi, însemnează o nouă cinste pe care dl Prof. Sextil Puşcariu o agoniseşte Neamului românesc şi Bisericii noastre, al cărei fiu este.

-o-

MINISTERUL Educaţiei Naţionale a prefăcut liceul de băeţi „Dragoş Vodă" din Sighet în liceu confesional, punându-l sub ocrotirea Episcopiei ortodoxe a Maramureşului.

Faptul acesta, atât de îmbucurător şi de just, a stârnit mare tulburare în redacţia „Unirii" blăjene, care a comis pe această chestiune un articol de toată frumuseţea, publicat în fruntea foii. Autorul lui îşi exprimă convingerea că trebue să fie vorba de-o... eroare de tipar (?!..).

Rămână cu ea,... iar Episcopia legitimă a Maramureşului cu şcoala care i se cuvine. Copiii maramureşeni vor învăţa româneşte cel puţin de-acum încolo.

Atâta deocamdată!

-o-

SIEGMUND FREUD, teoreticianul desfrâului şi omul cel mai nefast pe care l-a produs Europa, a murit luna trecută. Născut la 5 Maiu 1856 în Freiberg (Moravia), tânărul evreu a făcut curând o carieră sgomotoasă. Medic şi profesor de Neuropatologie la Universitatea din Viena, el devine celebru în toată lumea prin lansarea doctrinei psihologice numită „psihanaliză".

Psihanaliza constă „în derivarea întregei vieţi psihice din libido, din tendinţa după satisfacţia sexuală. Omul nu e la temelie decât un neînfrânt instinct, o oarbă pornire sexuală. Toate celelalte manifestări şi produse ale omului nu sunt decât devieri şi disimulări ale pornirii pansexuale, impuse de societate. Cultură, religie, artă, morală, totul e mască, totul e deviere, sublimare a fureşului sexual. E cea mai trivială concepţie despre om. Temelia vieţii omeneşti n'ar fi după această concepţie decât o cloacă imundă, o murdărie fără pereche. Aceasta e adevărata „natură" a omului, sublimările sunt modificări, violentări ale naturii. Nu e de mirare deci dacă societatea contimporană influinţată de freudism, va etala cu neruşinată frivolitate sexualitatea ca ceeace-i „firesc", „normal", „natural", în opoziţie cu străduinţele morale, ca sforţări silnice, nefireşti".

„Nici cel mai îndelungat răsboiu n'ar fi putut fi atât de catastrofal pentru viaţa omenirii, ca doctrina lui Freud („Telegraful Român" nr. 41 a. c.).

Dintre numeroasele lui cărţi, reţinem una singură: „Die Zukunft einer Ilusion", tipărită în 1927. „Iluzia" al cărei viitor încearcă să-l prevadă, putea fi oare alta decât religia?

După alipirea Austriei la Reich, savantul evreu şi ateu s'a refugiat în Anglia, unde a şi murit.

Leşul lui S. Freud a intrat în cuptorul crematoriului cu grumazul împovărat de bolovanii fărădelegilor săvârşite de milioanele de oameni pe cari l-a aruncat în braţele destrăbălării.

5859

Sumarul „Revistei Teologice"

pe anul XXIX (1939)

I. Articole şi studii

Pagina

II. Predici

III. Atitudini

IV. Mișcarea literară

V. Cronică

VI. Note şi informaţii